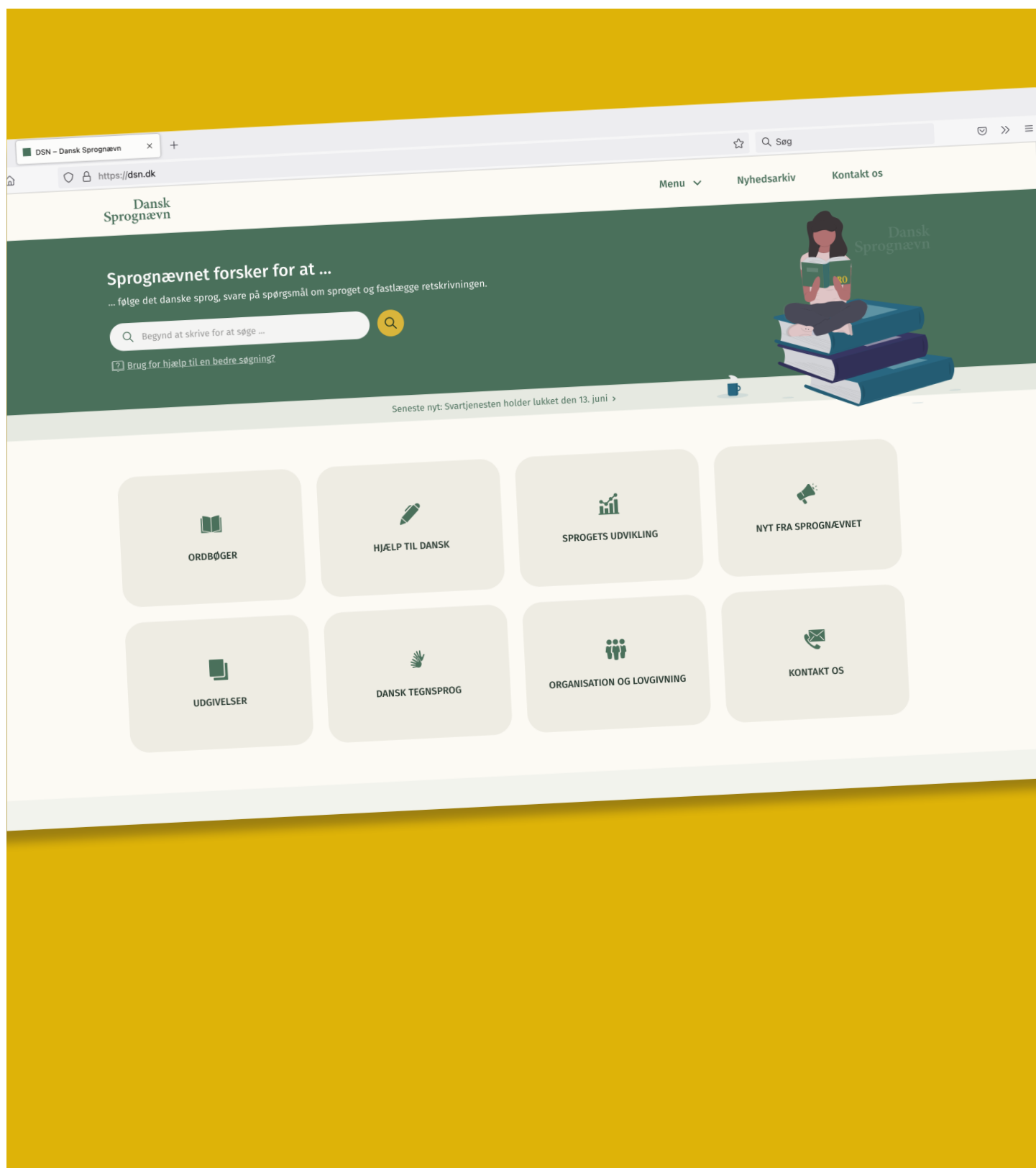

ÅRSBERETNING

2021

Dansk
Sprognævn

Indhold

Om Dansk Sprognævn · 3

Forord · 5

Årsberetning 2021 · 7

MEDARBEJDERE · 8

MØDER · 9

ORGANISATORISKE FUNKTIONER OG RESURSER · 11

SAMARBEJDE MED ANDRE INSTITUTIONER · 16

Oplysning og rådgivning · 20

SPØRGSMÅL OG SVAR · 20

DANSK SPROGNÆVNS HJEMMESIDER

OG DIGITALE KOMMUNIKATIONSKANALER · 22

SPROGET.DK · 23

DANSK SPROGNÆVN PÅ DE SOCIALE MEDIER · 24

FOREDRAG OG BESØG · 27

DANSK SPROGNÆVN I MEDIERNE · 27

OPLYSNING OG RÅDGIVNING OM DANSK TEGNSPROG · 28

SPROGNÆVNETS SPECIALESTIPENDIUM · 30

Normering · 31

RETSKRIVNINGSORDBOGEN · 31

Forskning · 36

DANSK SPROGNÆVNS FORSKNINGSUDVALG · 36

DANSK SPROGNÆVNS FORSKNINGSPROJEKTER · 37

Forventninger til 2022 · 48

Årets økonomiske resultat · 49

Om Dansk Sprognævn

Ifølge Bekendtgørelse af lov om Dansk Sprognævn er Sprognævnet ”en statsinstitution, som har til opgave at følge det danske sprogs udvikling, at give råd og oplysninger om det danske sprog og at fastlægge den danske retskrivning”. Loven om Dansk Sprognævn angiver videre at Sprognævnet er en forsknings- og formidlingsinstitution der arbejder på et videnskabeligt grundlag med at indsamle nye ord og ordanvendelser, besvare sproglige spørgsmål om det danske sprogs bygning og brug, redigere og udgive den officielle danske retskrivningsordbog og udgive skrifter om dansk sprog. Loven angiver også at Dansk Sprognævn skal sekretariatsbetjene Dansk Tegnsprogråd og besvare henvendelser om dansk tegnsprog.

Loven angiver tydeligt formålet med Dansk Sprognævn og dets hovedopgaver, og denne klarhed i lovgivningen fastholdes i missionen for Dansk Sprognævn:

Dansk Sprognævn er den statslige forsknings- og informationsinstitution som følger det danske sprogs udvikling, giver råd og oplysninger om det danske sprog og dansk tegnsprog og fastlægger den danske retskrivning.

Dansk Sprognævn har altså en klar og lovbestemt opgaveportefølje som er central i nævnets virke: Mere konkret drejer det sig om nævnets leksikografiske bidrag med dels det normerende virke som væsentligst manifesteres i *Retskrivningsordbogen*, dels det mere deskriptive virke som bl.a. ligger i vedligeholdelsen af nævnets ordsamling og ordbogen *Nye ord i dansk 1955 til i dag*, det drejer sig om videnskabelig dokumentation og analyse af sprogets udvikling, og det drejer sig om nævnets arbejde med at oplyse og rådgive om dansk. Dertil kommer en indsats for dansk tegnsprog som manifesterer sig som oplysning og rådgivning om dansk tegnsprog og som betjening af Dansk Tegnsprogråd.

Dansk Sprognævn arbejder med et blik på følgende vision:

Dansk Sprognævn er alle danskeres forsknings- og informationsinstitution der virker for at styrke den sproglige bevidsthed og kulturforståelsen. Sprognævnet beskriver sproget og fastlægger og udvikler sproglige resurser som referencepunkt for alt arbejde med skriftlig, mundtlig og digital kommunikation og bidrager dermed til at sikre dansk som en effektiv kommunikationsform. I sine aktiviteter tager nævnet hensyn til sprogets funktioner som bærer af tradition og som spejl af samtiden.

Dansk Sprognævn er omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv., hvor det gælder at ”forskning er en væsentlig forudsætning for varetagelsen af institutionens hovedopgave”. Sprognævnets forskning har det sigte at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag for løsningen af nævnets opgaver. Med

sin forskning bidrager Dansk Sprognævn på højeste videnskabelige niveau indenfor nævnets faglighed: ordforråd, grammatik, retskrivning og sprogets udvikling.

I forskningslandskabet placerer Dansk Sprognævn sig som en helt særlig forskningsinstitution, idet nævnet er umiddelbart tilgængeligt for alle dansksprogsinteresserede og som sådan er bindeled mellem sprogbrugerne og forskningen i det danske sprog. Dansk Sprognævn arbejder således vedholdende på at vedligeholde og videreudvikle sine forskningsbaserede rådgivnings- og oplysningstilbud så det sikres at de er relevante og brugbare for alle dets interessenter, på at øge sin synlighed og derved på at bringe sin faglighed i spil hos flere i det danske sprogsamfund.

Sprognævnet samarbejder med offentlige institutioner, organisationer og førende sproglige forskningsmiljøer både nationalt og internationalt. Sprognævnet har en særlig forpligtelse til at samarbejde med sprogråd og -nævn i Norden.

Dansk Sprognævn blev oprettet i 1955 og består af et forsknings- og informationsinstitut, en bestyrelse og et repræsentantskab. I forsknings- og informationsinstituttet arbejder 11 fastansatte forskere og videnskabelige medarbejdere, 2 administrative medarbejdere og 2 videnskabelige medarbejdere i tidsbegrænsede stillinger samt ca. 10 studentermedhjælpere og praktikanter under ledelse af en direktør. Dertil kommer medarbejdere ved Syddansk Musikkonservatorium, som varetager nævnets bogholderi-, økonomi- og HR-opgaver. Repræsentantskabet består af 43 repræsentanter for forskellige institutioner og sammenslutninger som arbejder med det danske sprog, fx Stats-, Justits-, Kultur- og Undervisningsministeriet, universiteterne, radio og tv samt lærernes, journalisternes, forfatternes og skuespillernes foreninger og forbund.

Sprognævnet har sit domicil i Bogense, mens nævnets Afdeling for Dansk Tegnsprog i 2021 har haft til huse på Københavns Professionshøjskole.

Forord

Dansk Sprognævn har i 2021 taget hul på udmøntningen af en ny strategi der med en række faglige mål sætter retningen for nævnets varetagelse af dets lovbestemte hovedopgaver. Årets mest markante resultater i relation til disse hovedopgaver er:

- *Retskrivningsordbogen* er blevet opdateret med 201 nye opslagsord og tilføjes til 20 eksisterende opslagsord, og sideløbende hermed er arbejdet frem mod udgivelsen af 5. udgave af ordbogen i 2024 igangsat, bl.a. med investering i og implementering af den nødvendige it-infrastruktur og med nedsættelse af et udvidet fagråd til at følge arbejdet. I øvrigt skal det bemærkes at den digitale udgave af *Retskrivningsordbogen* (som kan tilgås via appen *RO+*, via *dsn.dk*, via *roplus.dk*, via *sproget.dk* og via *Ordbogen.com*) har været holdt stabilt i drift, og trafikallene tyder på at danskinteresserede i årets løb har slået op i den ca. ½ mio. gange hver eneste dag.
- Sprognævnet har evnet at tiltrække betydelig ekstern finansiering, nemlig til et sprogteknologisk udviklingsprojekt, der i høj grad funderes på *Retskrivningsordbogen*. Digitaliseringsstyrelsen har bevilget Sprognævnet 1.348.000 kr. for sin medvirken i udviklingen af Det Centrale Ordregister (COR) – et arbejde som også Center for Sprogteknologi (ved Københavns Universitet) og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab indgår i. Med COR skabes en fælles digital referenceramme for danske ord, og hermed kan forskelligartede sprogresurser som fx tekstkorpusser, talekorpusser, ordbøger og termbanker samkøres, hvorved de fx kan anvendes i maskinlæring og AI (kunstig intelligens).
- Det videnskabelige personale har også i 2021 bidraget med en særdeles omfattende produktion af fagfællebedømte forskningspublikationer og parallelt hermed med en lang række ikke-fagfællebedømte publikationer, både forskningsartikler og forskningsformidlende artikler, bl.a. via nævnets sprogfaglige tidsskrift, *Nyt fra Sprognævnet*. Emnerne for Sprognævnets forskning har især været sprognorm og sprogbrug, herunder fremmedsprogspåvirkningen af dansk, unges sprogbrug, skriftsprogets udvikling (tilbage til begyndelsen af 1800-tallet) samt retskrivning i uddannelsessystemet.
- Sprognævnet er i færd med at udvide sit virke med at indsamle nye ord og nye anvendelser af danske ord til sin ordsamling med udviklingen af en app der gør det muligt for alle at byde ind med de nye danske ord som de støder på i deres hverdag. I 2021 har Sprognævnet øget sin ordsamling med 994 registreringer (excerpter).
- Sprognævnet har øget sin tilgængelighed for alle sproginteresserede og har i sit oplysnings- og rådgivningsarbejde fastholdt en overordentligt tilfredsstillende drift af centrale kommunikationskanaler. Således er der gennem spørgetelefonen afgivet 6.531 svar, og spørgetelefonen er i en brugerundersøgelse evalueret særdeles positivt; interessen for de videnskabelige publikationer som Sprognævnet udgiver på publikationsplatform *Tidsskrift.dk*, er væsentligt forøget: I 2021 blev der ifølge tal fra Det Kgl. Bibliotek downloadet 242.701 videnskabelige artikler fra

Sprognævnets publikationer, og det er en forøgelse på 46 % sammenlignet med 2020. Sprognævnet har lanceret en ny og mobiloptimeret hjemmeside (dsn.dk) som giver adgang til en mangfoldighed af viden om dansk – fra ordbøger over videnskabelige artikler til skoleorienterede hjælpemidler og øvelser. I samarbejde med Nordfyns Erhverv og Turisme har Sprognævnet afholdt den første udgave af sprogfestivalen *Sprogense*; endelig skal det bemærkes at Dansk Sprognævn også i 2021 har været omfattende til stede i mediebilledet (inklusive i de sociale medier).

- Sprognævnet har også i 2021 oplevet en øget opmærksomhed om sit virke indenfor dansk tegnsprog, og det har udmøntet sig i en stor stigning i antallet af henvendelser og afgivne svar: mere end det dobbelte af det forventede. Derudover har Sprognævnet færdiggjort et fællesnordisk projekt (finansieret med 508.000 kr. af Nordisk Ministerråd) om unges brug af tegnsprog i Norden: Nordisk TegnTube.

Sprognævnets interessenter har mange – og i nogen grad forskelligartede – ønsker og behov i forhold til nævnets virke. Alle disse kan nævnet ikke honorere til fulde på egen hånd, og derfor afsøger Sprognævnet konstant muligheden for samarbejde med andre centrale aktører i det sprogvidenskabelige miljø, først og fremmest for at sikre en så rig og omfattende indsigt i og formidling af dansk som muligt, sekundært for at undgå unødvendig paralleludvikling i forskellige institutioner. I det lys er det tilfredsstillende at Sprognævnet oplever at være en stærkt efterspurgt samarbejdspartner. I 2021 er nye, gode samarbejder etableret om COR (med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Center for Sprogteknologi), om sprogfestivalen *Sprogense* (med Nordfyns Erhverv og Turisme), om formelsproglig korrekthed i uddannelsessystemet (med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet) og om et online kommakursus til alle (med Syddansk Universitet). Det skal også bemærkes at Sprognævnets medvirken efterspørges i en lang række forskningssammenhænge, hvilket blandt andet giver sig udslag i at en del af nævnets publikationer bliver til i samarbejde med beslægtede videnskabelige miljøer, ligesom nævnets medarbejdere bidrager med talrige fagbedømmelser.

På det organisationspolitiske plan har Sprognævnets nye repræsentantskab haft mulighed for at træde sammen, og der er valgt en ny formand og en ny bestyrelse for Dansk Sprognævn, ligesom der er nedsat to fagråd som følger og rådgiver Sprognævnet indenfor centrale faglige felter: retskrivning samt fagsprog og sprogteknologi.

Pandemien har haft konsekvenser for Dansk Sprognævn, idet de myndighedsfastlagte restriktioner og den generelle såvel som den Sprognævnsspecifikke udmøntning heraf har medført justeringer i aktivitetsniveau og jævnlige revurderinger i økonomistyringen. Alligevel er Dansk Sprognævn kommet tilfredsstillende gennem året. De faglige mål er i al væsentlighed blevet indfriet. Samlet set kan det konstateres at Dansk Sprognævn i 2021 har vist sig som en både fagligt og forvaltningsmæssigt velfungerende, omstillingsparat og leveringsduelig organisation.

Henrik Jørgensen
Formand

Thomas Hestbæk Andersen
Direktør

Årsberetning 2021

Dansk Sprognævnets repræsentantskab

Til Dansk Sprognævnets repræsentantskab har der i 2021 været beskikket følgende medlemmer:

Center for Læseforskning, lektor *Holger Juul*

Center for Sprogteknologi, akademisk medarbejder *Sussi Olsen*

Danmarks Lærerforening, formand for overenskomstudvalget *Morten Refskov*

Dansk Forfatterforening, forfatter og redaktør *Jo Hermann*

Dansk Journalistforbund, billedmedieoversætter *Amalie Foss*

Dansk Skuespillerforbund, skuespiller *Kurt Dreyer*

Dansk Standard, sprogkonsulent *Ulrik Gammelmark Poss*

Danske Medier, chefredaktør *Vibeke Larsen*

Danske Professionshøjskoler, lektor *Bodil Christensen*

Danske Skønlitterære Forfattere, forfatter *Laus Strandby Nielsen*

Danske Universiteter, lektor *Elisabeth Muth Andersen*

Danske Universiteter, adjunkt *Line Sandst*

Danske Universiteter, professor *Lisa Storm Villadsen*

Danske Universiteter, lektor *Tine Thode Hougaard*

Danske Universiteter, lektor *Jakob Steensig*

Danske Universiteter, lektor *Thomas Wiben Jensen*

Danske Universiteter, lektor *Carsten Levisen*

Dansklærerforeningen – Sektionen for stx og hf, lektor *Claus Petersen*

Dansklærerforeningen – Sektionen for læreruddannelse, docent *Bettina Buch*

DANTERM Research, oversætter og it chief operation manager *Tommi Bernitz*

Det Danske Akademi, digter *Peter Laugesen*

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, seniorredaktør *Sanni Nimb*

Digitaliseringsstyrelsen, webredaktør og fuldmægtig *Sanne Petersen*

DR, sprogredaktør *Martin Kristiansen*

EU's sprogtenester, oversætter *Gitte Bue Schmidt*

Folketingets Administration, redaktionssekretær *Michael Ejstrup*

Forbundet Kommunikation og Sprog, forperson *Cathrine Holm-Nielsen*

Foreningen Norden, næstformand *Marion Pedersen*

Grænseforeningen, kommunikationschef *Anna-Lise Bjerager*

Justitsministeriet, kontorchef *Morten Holland Heide*

Kulturministeriet, vicedirektør *Tonny Skovgård Jensen*

Kulturministeriet, forfatter *Jens Smærup Sørensen*

Kulturministeriets Stednavneudvalg, lektor *Rikke Steenholt Olesen*

Lektoratsudvalget, lektor *Bettina Perregaard*

Modersmål-Selskabet, cand.mag. *Ulla Weinreich*

Statsministeriet, taleskriver *Anita Furu* (til nov.)

digital redaktør *Philip Meisner* (fra nov.)

Translatørforeningen, selvstændig *Christina Furholm Kjærgaard*

TV2, seernes redaktør *Lars Bennike*
Uddannelsesforbundet, hovedbestyrelsesmedlem *Lotte Klein*
Undervisningsministeriet, teamleder *Sune Weile*
Personligt medlem, professor *Dorthe Duncker*
Personligt medlem, professor emeritus *Peter Harder*
Personligt medlem, lektor *Henrik Jørgensen*

Dansk Sprognævns bestyrelse

Henrik Jørgensen (formand)
Lisa Storm Villadsen (næstformand)
Bettina Buch
Tonny Skovgård Jensen (udpeget af Kulturministeren)
Holger Juul
Sussi Olsen
Jørgen Schack (medarbejderrepræsentant)

Dansk Tegnsprogråd

Dansk Tegnsprogråd består af 5 medlemmer som repræsenterer institutioner og organisationer der arbejder med tegnsprog. I 2021 har der været beskikket følgende rådsmedlemmer:

Dansk Sprognævn, *Asger Bergmann* (formand), fhv. uddannelseschef for Center for Tegnsprog og fhv. formand for Danske Døves Landsforbund
Uddannelses- og Forskningsministeriet, *Jette Hedegaard Kristoffersen* (næstformand), administrator og sekretær for forstanderen ved Jyderup Højskole
Dansk Sprognævn, *Julie Bakken Jepsen*, ph.d.-stipendiat ved Aarhus Universitet
Danske Døves Landsforbund, *Lars Knudsen*, landsformand for Danske Døves Landsforbund
Social- og Indenrigsministeriet, *Anette Thiesen*, afdelingsleder ved Center for Kommunikation og Velfærdsteknologi, Center for Høretab

MEDARBEJDERE

Til Dansk Sprognævns forsknings- og informationsinstitut har der i 2021 været knyttet følgende medarbejdere:

Videnskabeligt personale

Margrethe Heidemann Andersen, ph.d., seniorforsker
Thomas Hestbæk Andersen, ph.d., direktør
Mette Bjørnholdt Bertelsen, cand.it., projektleder ved Afdeling for Dansk Tegnsprog (fratrådt 31.8.)
Christina Linde Rejkjær Dideriksen, cand.mag., videnskabelig assistent (tiltrådt 17.5.)
Kirsten Lindø Dolberg-Møller, mag.art., seniorredaktør, DPO
Anna Sofie Hartling, ph.d., forsker

Peter Juel Henriksen, ph.d., seniorforsker
Eva Skafte Jensen, dr.phil., seniorforsker
Ida Elisabeth Mørch, cand.mag., seniorkonsulent, souschef
Michael Nguyen, ph.d., forsker
Janne Boye Niemelä, cand.mag., videnskabelig medarbejder, faglig leder for Afdeling for Dansk Tegnsprog
Marianne Rathje, ph.d., seniorforsker
Jørgen Schack, cand.mag., seniorforsker
Thomas Widmann, cand.mag., seniorkonsulent

Teknisk-administrativt personale

Anne Sofie Bøllingtoft, kontorassistent
Sebastian Metzger, it-specialist
Medarbejdere ved Syddansk Musikkonservatorium: *Elsebeth Hesdorf*, *Jette Granhøj* og *Poul Erik Risager* (økonomiansvarlig)

Studentermedhjælpere

Joachim Borup, stud.it.
Julie Dolleris Christensen, stud.mag.
Alexander Ibsen Dernild, stud.scient.
Nathalie De Vallier, stud.mag.
Julie Nygaard Elmstrøm, stud.mag.
Johanne Niclasen Jensen, stud.mag.
Oliver Rix Johannsen, stud.mag.
Thrine Victoria Jarnot Meline, stud.mag.
Rose Terese Trøst Sørensen, stud.mag.

Praktikant

Thrine Victoria Jarnot Meline, stud.mag. (forårssemesteret)
Johanne Niclasen Jensen, stud.mag. (efterårssemesteret)

MØDER

Repræsentantskabets møder

Kulturministeren har beskikket det nye repræsentantskab for perioden 2021-2024 ud fra institutionernes indstillinger af kandidater. Herefter blev repræsentantskabet suppleret med tre personlige medlemmer, og det afholdt sit første møde 26.3. Grundet coronanedlukningen blev mødet afviklet online. Mødet indledtes med obligatoriske dagsordenpunkter (jf. forretningsordenen): gennemgang af årsberetningen for 2020, herunder regnskabet for 2020 og budget for 2021. Herefter fungerede en gennemgang af Sprognævnets strategi og rammeaftale for 2021-2024 som indledning til valg af Dansk Sprognævns bestyrelse for samme periode. Mødet blev afrundet med en diskussion af repræsentantskabets forventninger til Sprognævnets virke, herunder medlemmernes medvirken.

Årets andet repræsentantskabsmøde kunne glædeligvis afholdes med fysisk fremmøde, og det fandt sted i Bogense 25.11. På dette møde blev repræsentantskabet inddraget i en debat om Sprognævnets kommaanbefalinger, især om (i) hvorvidt Sprognævnet skal afstå fra at anbefale at komma foran ledsætninger (startkomma) undlades, og (ii) hvorvidt Sprognævnet skal afstå fra at kræve konsekvens i kommateringen. Endvidere udspandt der sig en god dialog i forlængelse af seniorforsker Margrethe Heidemann Andersens indlæg om engelskpåvirkningen af dansk.

Referater af repræsentantskabets møder kan ses på dsn.dk.

Bestyrelsens møder

Bestyrelsen har i 2021 holdt 4 møder efter at den blev valgt på repræsentantskabsmødet 26.3. – i april, i juni, i september og i november. Kommareglerne for dansk og tilpasning og nedsættelse af fagråd har været særlige temaer, og i øvrigt har bestyrelsens drøftelser fokuseret på at bidrage til at balancere varetagelsen af nævnets kerneopgaver indenfor formidling, forskning og normering.

Referater af bestyrelsens møder kan ses på dsn.dk.

Fagrådernes møder

Fagråd for retskrivning

Fagrådet skal først og fremmest godkende normændringer af ikke-principiel karakter i *Retskrivningsordbogen*, fx dobbeltformsændringer og ændringer i paragrafferne i retskrivningsreglerne, og skal derudover være opmærksom på hvilke ændringer der kunne være principielle og derfor skal forelægges repræsentantskabet. Fagrådet har desuden til opgave at følge den overordnede redigering af den alfabetiske del af ordbogen og at være rådgivende mht. fx ordudvalget i ordbogen. Dette gælder også den løbende opdatering af den digitale ordbog, som i 2021 er blevet forøget med 201 nye opslagsord og tilføjelser til 20 eksisterende opslagsord.

Fagrådet har i 2021 bestået af Sanni Nimb (formand), Henrik Jørgensen og Thomas Hestbæk Andersen samt redaktionsgruppen. Derudover indtrådte Inger Schoonderbeek Hansen i slutningen af året i fagrådet. Ved årets begyndelse bestod redaktionsgruppen af Margrethe Heidemann Andersen, Anna Sofie Hartling og Jørgen Schack. Jørgen Schack trådte i sensommeren ud af redaktionsgruppen, og Michael Nguyen er i stedet indtrådt. Margrethe Heidemann Andersen fungerer som sekretær på fagrådsmøder. Fagrådet har pga. coronapandemien kun holdt ét møde i 2021. Dette møde handlede primært om normændringer i *Retskrivningsordbogen*. Alle forslag til nye opslagsord og ændringer til eksisterende opslagsord er i 2021 blevet diskuteret per mail.

Fagråd for sprogteknologi og fagsprog

Fagrådet er rådgivende og har til formål at udvikle og følge Sprognævnets initiativer indenfor fagsprog og sprogteknologi. Blandt de overordnede emner der falder ind under fagrådets arbejde, er:

- Sprognævnets behandling af fagsprog og særlige initiativer indenfor fagsprog
- udviklingen både nationalt og internationalt af sprogresurser der kan have betydning for udviklingen af dansk fagsprog og sprogteknologi

- håndteringen af dansk i forbindelse med moderne teknologi, fx sprogbaseret AI (kunstig intelligens) og interaktive kommunikationssystemer
- sammenhænge mellem den almene sprogudvikling og brugen af sprogteknologiske produkter som skrivestøtteværktøj, NLP-baserede undervisningsmidler, taleteknologi og maskinoversættelse.

Fagrådet drøfter endvidere Sprognævnets egne sprogteknologiske og fagsproglige tiltag, fx indsamling og opmærkning af data, udviklingen af ordlister, taggere og korpus- og søgeværktøjer, samt i hvilket omfang disse kan stilles til rådighed for at stimulere udviklingen af dansk sprogteknologi.

Fagrådet for sprogteknologi og fagsprog består af Dorthe Duncker (formand), Tina Thode Hougaard, Sanne Petersen, Tommi Bernitz, Sussi Olsen, Thomas Widmann (sekretær) og Peter Juel Henriksen.

Fagrådet har sammen med bestyrelsen fastlagt sit kommissorium og har holdt ét møde i efteråret 2021.

Dansk Tegnsprogråds møder

Sprognævnet er hjemsted og sekretariat for Dansk Tegnsprogråd. Dansk Tegnsprogråd har afholdt ét fysisk og to virtuelle møder i løbet af 2021. Rådet har endvidere i samarbejde med sekretariatet afholdt et dialogmøde med samarbejdspartnere og interessenter med temaet "Hvordan følger, dokumenterer og oplyser vi bedst om dansk tegnsprog?". I tillæg hertil blev der debatteret ønsker og forventninger til sekretariatets arbejde.

Med udgangen af 2021 trådte Asger Bergmann, Dansk Tegnsprogråds formand, tilbage i midten af sin beskikelsesperiode, og det igangsatte en proces med at finde et nyt medlem til rådet og indstille en ny formand til Kulturministeriet

ORGANISATORISKE FUNKTIONER OG RESURSER

Administration

Sprognævnets administrative rutiner varetages væsentligst af en gruppe bestående af direktøren, en kontorassistent, en it-specialist og tre videnskabelige medarbejdere i samarbejde med administrationsafdelingen ved Syddansk Musikkonservatorium i Odense.

Sprognævnets it-infrastruktur varetages overordnet af Statens It og lokalt af Sebastian Metzger og Thomas Widmann. Nævnets drifts- og lønregnskab varetages overordnet af Statens Administration og lokalt væsentligst af Poul Erik Risager og Jette Granhøj. Revision foretages af Rigsrevisionen. Tilsyn med nævnets databeskyttelse og datasikkerhed foretages af Slots- og Kulturstyrelsen og Datatilsynet; lokalt varetager Kirsten Lindø Dolberg-Møller funktionen som Sprognævnets DPO. HR-forhold varetages overordnet af Slots- og Kulturstyrelsen og lokalt af Jette Granhøj. Det overordnede tilsyn med nævnets arkivalier varetages af Rigsarkivet.

I 2021 har Sprognævnet ved siden af den løbende administration håndteret to særlige teknisk-administrative opgaver, dels aflevering af papirarkivalier til Rigsarkivet, dels indkøb og implementering af et nyt system til produktion af ordbøger, DPS.

Afdeling for Dansk Tegnsprog

Sekretariatet for Dansk Tegnsprogråd er sammenfaldende med nævnets Afdeling for Dansk Tegnsprog, og i 2021 har der heri arbejdet to videnskabelige medarbejdere som tilsammen udgør én fuldtidsstilling: faglig leder Janne Boye Niemelä (80 %) og forsker Anna Sofie Hartling (20 %). Med udgangen af 2021 fratrådte Anna Sofie Hartling og blev erstattet af Elisabeth Holm Hansen (40 %), og afdelingens bemanding er således opnormeret med 20 %. Desuden har afdelingen stud.it. Joachim Borup tilknyttet som studentermedhjælper.

Indtil 31. august 2021 har afdelingen været hjemsted for projektet Nordisk TegnTube (finansieret af Nordisk Ministerråd og Nordisk tegnsprogsnetværk), som blev styret af projektleder Mette Bjørnholdt Bertelsen.

Dansk Sprognævns bibliotek

Biblioteket er et forskningsbibliotek med hovedvægt på lingvistiske emner og ordbøger. Biblioteket er primært et internt bibliotek.

Seniorredaktør Kirsten Lindø Dolberg-Møller varetager driften af biblioteket og sikrer at samlingen – både hvad angår selvstændige værker og tidsskrifter – er aktuel og nemt tilgængelig for alle ansatte.

Dansk Sprognævns forlag

Sprognævnet har fra sin grundlæggelse udgivet sprogfaglige bøger og hæfter. Publikationerne spænder over følgende typer: rapporter fra afholdte seminarer eller konferencer i *Sprognævnets konferenceserie*, nye bøger i serien *Dansk Sprognævns skrifter*, årsberetninger og tidsskrifter via publikationsplatformen Tidsskrift.dk, dvs. Det Kongelige Biblioteks open access-plattform OJS (Open Journal System).

Dansk Sprognævns forlag tager sig af alle trin i udgivelsesprocessen, fra idé over indhentning af tilbud fra eksterne samarbejdspartnere (grafikere, illustratører og trykkerier) til redaktionelt arbejde, satskorrektur, markedsføring og salg.

Forlagsarbejdet varetages af Kirsten Lindø Dolberg-Møller og Ida Elisabeth Mørch.

Dansk Sprognævns skrifter

I serien *Dansk Sprognævns skrifter* er der i 2021 udkommet to værker der indgår som henholdsvis bind 51 og 52 i serien. Bag udgivelsen af bind 51 *Dansk Retskrivning: Bogstav – Lyd – Bogstav* står tidligere medarbejder ved Dansk Sprognævn Christian Becker-Christensen. Bogen, der bærer undertitlen *En grafemisk beskrivelse af dansk ortografi*, handler om ordenes ortografi set i forhold til det talte sprog, om retskrivningens struktur og funktionalitet og om dens forudsætninger og vilkår. Bogen er udkommet på Syddansk Universitetsforlag og er trykt med støtte fra Dansk Sprognævn. Bind 52 i serien er udkommet på Dansk Sprognævns eget forlag og bærer titlen *Med fornøden agtelse*. Der er her tale om et festskrift til seniorforsker Jørgen Schack i an-

ledning af hans 60-års fødselsdag. *Med fornøden agtelse* er en antologi med 21 artikler som spænder over mange sproglige emner og er redigeret af Margrethe Heidemann Andersen og Eva Skafte Jensen. Primært henvender bogen sig til sprogforskere og studerende ved sprogfagene på universitetet samt til ordbogsredaktører, men også andre med sproginteresse vil kunne have gavn og glæde af bogen.

NyS, Nydanske Sprogstudier

NyS, Nydanske Sprogstudier er et bredt og varieret tidsskrift om sprog og sprogvidenskab på dansk. Redaktionen består af sprogforskere fra Sprognævnet (Michael Nguyen) og fra landets universiteter. *NyS* er fagfællebedømt, det er et af de meget få dansksprogede videnskabelige tidsskrifter om sprog og sprogvidenskab, og *NyS* er endvidere placeret på øverste niveau (niveau 2) på den bibliometriske forskningsindikator.

Dansk Sprognævn er forlaget bag tidsskriftet og udgiver selvfølgelig først og fremmest *NyS* fordi det ligger indenfor nævnets faglighed, men også for at bidrage direkte til at dansk ikke forsvinder som et sprog man kan bruge i videnskabelige sammenhænge.

NyS udkommer som et gratis onlinetidsskrift, og på den måde sikrer Sprognævnet at alle kan få direkte adgang til den nyeste forskning i dansk sprog.

Nyt fra Sprognævnet

Nyt fra Sprognævnet udkommer tre gange om året som et digitalt og gratis tidsskrift i html- og pdf-format.

Hvor vi i 2019 oplevede et fald i antallet af abonnenter sammenlignet med året før, har vi i 2020 og 2021 kunnet glæde os over en fremgang, og antallet af abonnenter er nu højere end før flytningen til Bogense. I 2021 har væksten været på 9 %, så *Nyt fra Sprognævnet* nu har 4.161 abonnenter.

Publikationer på Tidsskrift.dk

De videnskabelige publikationer som Sprognævnet udgiver på publikationsplatform Tidsskrift.dk, er blevet downloadet mere end nogensinde. I 2021 blev der ifølge tal fra Det Kgl. Bibliotek hentet 242.701 videnskabelige artikler, og det er en forøgelse på 46 % sammenlignet med 2020.

Der er fremgang for alle nævnets tidsskrifter. Særligt skal det bemærkes at det må antages at have haft en markant, positiv betydning for udbredelsen af artiklerne i *NyS* at dette tidsskrift siden 1. januar 2021 er blevet udgivet som et gratis onlinetidsskrift. Nævnet lægger kontinuerligt et stort arbejde i at tilgængeliggøre tidsskrifterne digitalt, og dette arbejde bærer frugt og styrker nævnets formidling af viden på højt niveau om dansk sprog og sprogbrug.

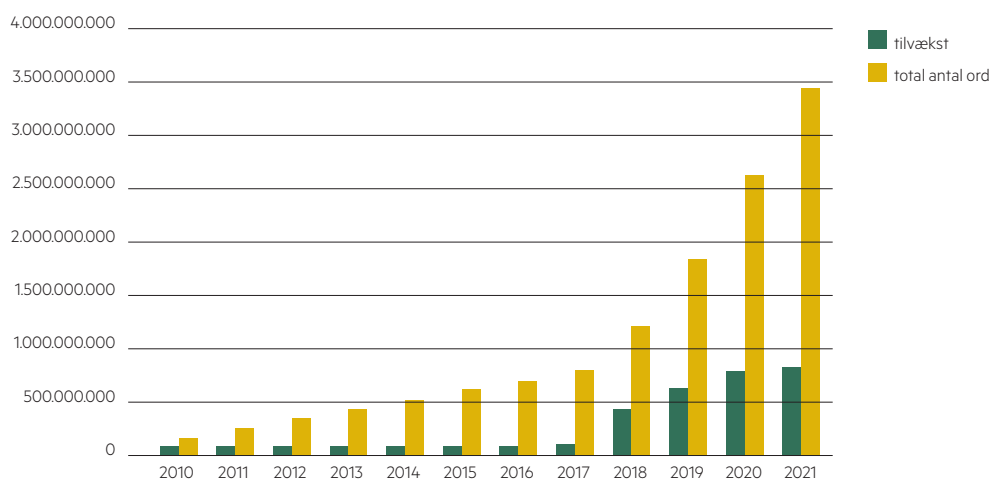
Downloads fra Tidsskrift.dk	2020	2021	Vækst
Klart sprog i Norden	10.693	14.421	35 %
Lexico Nordica	17.438	29.955	72 %
Moderne importord i sprog i Norden	4.304	5.825	35 %
Nordiske Studier i Leksikografi	18.828	28.543	52 %
Ny forskning i grammatik	29.913	43.775	46 %
NyS	52.580	76.820	46 %
Sprog i Norden	32.371	43.362	34 %
I alt	166.127	242.701	46 %

Dansk Sprognævns korpusser

Dansk Sprognævn vedligeholder og udbygger et stort, generelt skriftligt tekstkorpus, 'Korp', og derudover har Sprognævnet opbygget en række mindre specialkorpusser til konkrete forskningsformål, fx et mundtligt korpus med dialogen fra reality-tv-serien *Ex on the Beach* på 530.000 ord, som bruges til indsamling af nye ord, undersøgelser af engelske lån, undersøgelser af groft sprog og undersøgelser af grammatiske fænomener. I 2021 har Sprognævnet taget endnu et skridt i retning af at udbygge sin korpussamling med talesprog ved at transskribere realityserien *Big Brother* fra 2001. Ved udgangen af 2021 er *Big Brother*-korpuset på 105.000 ord. Dette korpus kan især bruges til at undersøge talesproglige fænomeners udvikling i løbet af de seneste 20 år, fx når det gælder engelske låneord, hvilket hjælper til at skitsere en sproglig udvikling som nævnet ofte bliver spurgt om.

Korp består af skriftlige medietekster fra aviser, magasiner og dissers hjemmesider og indeholder p.t. ca. 3,4 mia. løbende ord. Dansk Sprognævn er afhængigt af at have et bredt mediekorpus for at kunne normere retskrivningen efter gode og sikre sprogbruges skriftlige sprogbrug (jf. Sprognævnsbekendtgørelsen, § 1, stk. 3 og 4), og i øvrigt for at finde ord til at vedligeholde ordsamlingen, som er den absolutte kerne i nævnets arbejde. Korp modtager data fra Infomedia, og der er i 2021 modtaget og indekseret mere end 822 mio. ord. Sprognævnet modtager data fra alle de store, toneangivende danske mediehuse, og hertil kommer en lang række regionale og lokale mediehuse.

Aviskorpussets størrelse og tilvækst over tid

I 2021 er Sprognævnet påbegyndt arbejdet med et korpus af facebooktekster. Teksterne er stillet til rådighed af virksomheden Analyse og Tal, og dette korpus kommer i første omgang til at indeholde ca. 10 mio. ord. På længere sigt vil det blive større. På nuværende tidspunkt er korpuset ikke teknisk sat op så det er søgbart; det bliver gjort i 2022, og når det er tilgængeligt for Sprognævnets medarbejdere, vil det kunne bruges til at forske i sprogbrugen på sociale medier.

Sprognævnets korpuser sikrer den databaserede tilgang til at analysere sprogets form, betydning og udvikling, og de danner dermed grundlag for normering og beskrivelse og for nævnets tilbud til samfundet i form af ordbøger, rådgivning, forskningspublikationer, formidling i medierne m.m.

Ordsamlingen

Dansk Sprognævns ordsamling indeholder nye ord, nye betydninger af gamle ord, nye konstruktioner og nye stave- og bøjningsformer. Indsamlingen begyndte i 1955, da nævnet blev oprettet, og i dag indeholder Sprognævnets ordsamling ca. 1,1 mio. citater fordelt på mere end 365.000 forskellige ord. Der bliver hele tiden tilføjet nye citater, og i 2021 voksede ordsamlingen med 994 indtastede citater (hvilket er 44 % flere end i 2020). Indsamlingen af de nye ord og udtryk er først og fremmest en selvstændig forskningsopgave med sproghistorisk værdi, og det er en opgave som det i Danmark påhviler Sprognævnet at udføre (jf. lov om Dansk Sprognævn, § 1, stk. 2, pkt. 11). Lidt populært kan man betegne ordsamlingen som 'det danske sprogs hukommelse', og hovedparten af ordene findes ikke i nogen ordbøger.

Når et nyt ord eller en ny ordforbindelse bliver indlemmet i ordsamlingen, er det fordi det af hensyn til beskrivelsen af sprogudviklingen eller forskningen er interessant. Det kan fx være fordi der er tale om et helt nyt ord (fx *coronapas*, der er registreret i 2020, og som særligt er blevet allemandseje i 2021), fordi et etableret ord optræder med et andet køn end det normale (fx *et fælg* i stedet for det normale *en fælg*, registreret i 2015), fordi et etableret ord indlånes i en ny ordklasse (fx *blush* brugt som adjektiv, registreret i 2020) eller bruges i en ny betydning (fx *morfar*, der siden 1999 også har kunnet betyde 'en lille lur'). Ofte forsvinder et ord igen uden at være blevet etableret i sproget (fx *discojazz*, der er registreret i 2003, men ikke har fundet vej til nogen af Sprognævnets ordbøger), det grammatiske køn skifter måske alligevel ikke (det kan ifølge ordbøgerne stadigvæk kun hedde *en hamster*, ikke *et hamster*), og den nye betydning af ordet når aldrig at etablere sig og forsvinder igen (jf. *undergrundslitteratur*, der ifølge et citat fra 2001 kan bruges spøgende om litteratur der sælges i undergrunden ved en togstation). Sådanne udviklinger når aldrig at blive optaget i ordbøgerne, men eksisterer blot i ordsamlingen som et vidnesbyrd om sprogets forandringer og om hvordan sproget afspejler kulturelle og historiske ændringer i samfundet.

Ordsamlingen er digitaliseret, men startede som en fysisk seddelsamling, der med sine 800.000 ordsedler i dag er klassificeret som kulturarv. Da ordsamlingen er i brug i Sprognævnets daglige arbejde, har Rigsarkivet givet tilladelse til såkaldt bevaring i institutionen, og den er således placeret i Bogense. Ordsamlingen er tilgængelig for offentligheden efter forudgående aftale.

SAMARBEJDE MED ANDRE INSTITUTIONER

Dansk Sprognævn/Nordfyns Kommune/Nordfyns Gymnasium/Syddansk Universitet

Dansk Sprognævn indgår i et formaliseret, lokalt partnerskab med Nordfyns Kommune, Nordfyns Gymnasium og Syddansk Universitet. Formålet med partnerskabet er at styrke fælles interesser indenfor sprog, uddannelse, turisme og erhvervsudvikling, og i regi af partnerskabet bidrager nævnet med at udvikle nye rammer for at dyrke, styrke og undersøge det danske sprog.

I 2021 har der i partnerskabet været to markante initiativer med Sprognævnets involvering, nemlig sprogfestivalen *Sprogense* og et nyt kommakursus til alle.

I tæt samarbejde med Nordfyns Erhverv og Turisme (Nordfyns Kommune) afholdt Sprognævnet – trods udfordringer fra coronarestriktioner – i september den første udgave af *Sprogense* (www.sprogense.dk).

Første udgave af festivalen var en entydig succes, idet 2-3.000 gæster fra både ind- og udland lagde vejen forbi Bogense og Sprognævnet. De mere end 60 programpunkter med alt fra Hr. Skæg for de mindste til forskningsforedrag om fx dialekter, sprognormering og engelskpåvirkningen af dansk for de voksne var berigende og velbesøgte. Allerede kort efter festivalen lå der mange tilsagn om (yderligere) deltagelse og programpunkter til næste års festival. Med samarbejdet om *Sprogense* er det planen en gang om året at omdanne Bogense til en sprogfestival hvor alle er velkomne – hvor sproget tages med ud i de hyggelige gader, på caféerne, i kirken og på spillestederne, og hvor fagfolk og specialister og alle sproginteresserede kan mødes til dialog. Udviklingen af *Sprogense* flugter således med Sprognævnets sigte mod at bidrage til den demokratiske samtale om det danske sprog og hermed til kulturforståelsen.

Sammen med sprog- og journalistikmiljøerne på Syddansk Universitet udvikler Sprognævnet et nyt kommakursus som har det ambitiøse mål at lære danskinteresserede i alle aldre at blive bedre til at sætte komma. Kurset bliver gratis, og det vil bestå af små læringsmoduler som kan tages i forskellige niveauer (fra folkeskole- til ekspertniveau). Efter færdiggørelse får man et bevis og et digitalt badge som vil kunne bruges i eget CV, på LinkedIn og andre steder. Sprognævnet bidrager særligt med indholdsmæssig ekspertise, mens Syddansk Universitet bidrager både med indhold og med produktion og lancering. Kurset lanceres efter planen i forsommeren 2022.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Dansk Sprognævn har i en længere årrække samarbejdet tæt og fortrinligt med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL). Det gælder først og fremmest samarbejdet om en fælles rådgivningsresurser om dansk sprog, sproget.dk, hvor de to institutioner

bidrager ligeligt med økonomiske resurser, og hver af institutionerne bidrager med en redaktør og studentermedhjælpere.

Efter planen skulle sproget.dk i 2021 have været nyudviklet og bl.a. gjort mobiloptimeret, men bl.a. coronarelaterede forsinkelser har gjort at arbejdet først finder sted i 2022.

I 2021 har Sprognævnet og DSL haft fokus på at etablere og udmønte yderligere samarbejdsflader, nemlig i relation til

- registrering af nye ord samt tilbagedatering af ord der allerede er optaget i *Nye ord i dansk 1955 til i dag* og *Den Danske Ordbog*. Desuden giver de to redaktioner feedback til hinanden når man opdager fejl/mangler/uhensigtsmæssigheder i ordbøgerne.
- samarbejde om generelle tekstkorpusser.
- udvikling af det centrale ordregister, COR.

European Federation of National Institutions for Language

Sprognævnet er medlem af den Europæiske Samarbejdsorganisation for Nationale Sproginstitutioner (EFNIL). På Sprognævnets indstilling blev Sabine Kirchmeier i 2021 valgt til præsident for EFNIL.

EFNILs årsmøde fandt sted i Cavtat i Kroatien med et fokus på sprogteknologi. Derudover har EFNIL gennemført en række webinarer, og Sprognævnets medarbejdere har deltaget i flere af disse. Desuden har nævnet bidraget til EFNILs 'Master's Thesis Competition' hvor Europas bedste sprogvitenskabelige specialer kæmper om at være det bedste; formålet med konkurrencen er at øge synligheden af unge akademikers sprogvitenskabelige arbejde og bidrage til en karriere indenfor feltet.

Netværket for sprognævnene i Norden

Det nordiske sprogårsmøde 2021 blev afholdt i august i Oslo med temaet 'Sprogteknologi'. Grundet coronarestriktioner blev mødet holdt online.

Netværket for sprognævnene i Norden (NSN) afholdt det årlige netværksmøde digitalt 25. august 2021. På dette møde diskuteredes netværkets økonomi, især i lyset af at den fortsatte støtte fra Nordisk Ministerråd er usikker, og den samlede statusrapport for alle de nordiske sprognævn, og der blev fulgt op på netværkets strategi 2020-2024.

Dansk Sprognævn har på vegne af NSN udgivet *Språk i Norden 2021*, som indeholder en oversigt over nordiske publikationer om sprog udgivet i de nordiske lande i 2020. Publikationen kan findes på [Tidsskrift.dk](https://tidsskrift.dk). Tidsskriftet er centralt i netværkets arbejde med rådgivning og information til offentligheden, ikke mindst til undervisere i dansk og i dansk som andetsprog og fremmedsprog på udenlandske universiteter.

Nordisk tegnsprogsnetværk

Nordisk tegnsprogsnetværk (NT) er finansieret af Nordisk Ministerråd. Formålet med netværket er at gøre det muligt at udveksle erfaringer om arbejdet med tegnsprog i de nordiske lande. På grund af coronarestriktioner har det ikke været muligt at afholde

nogen fysiske netværksmøder i 2021, men der er blevet afholdt en række virtuelle møder. Møderne har primært omhandlet tre igangværende fælles nordiske projekter.

Temaet for årets netværksmøder var som i 2019 og 2020 børns ret til tegnsprog i de respektive lande. I 2021 har NT drevet tre projekter som omhandler børn og unge i Norden. Det ene projekt, "Kunnskapsopsummering om nordiske barn og unges tilganger til tegnspråk", har resulteret i en oversigt over den forskning om børn og unges adgang til tegnsprog der har fundet sted i Norden siden 2010. Oversigten er udarbejdet af OsloMet i samarbejde med Språkrådet i Norge. Det andet projekt er en undersøgelse af børn og unges adgang til tegnsprog i de nordiske lande. Hensigten med undersøgelsen er at beskrive de love og bestemmelser der i hvert nordisk land hhv. fremmer og hindrer børn og unges adgang til tegnsprog, med henblik på gensidig inspiration. Begge rapporter blev lanceret i december 2021 med et virtuelt seminar "Fra ord til handling". Det tredje projekt er et Nordplus-projekt "Nordisk TegnTube", som Afdeling for Dansk Tegnsprog har været tovholder på, og som er blevet finansieret af Nordisk Ministerråd og af NT.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

I 2021 har Sprognævnet startet et samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet under Børne- og Undervisningsministeriet. Samarbejdet er opstået ud fra et fælles ønske om mere fokus på den formelle del af sproget i gymnasiet, eftersom senere års forskning har vist at der er udfordringer med kompetencerne i gymnasieskolen, noget som også gymnasielærere og censorer i stigende grad har bemærket. Indtil videre består samarbejdet i en løbende dialog, en afsøgning af muligheder for finansiering af et forskningsprojekt om sproglig korrekthed i gymnasiet, samt en udvikling af kurser målrettet gymnasielærere om sproglig korrekthed.

Øvrige samarbejder

Flere af nævnets medarbejdere er engageret i faglige selskaber, udvalg og institutioner mv.:

Margrethe Heidemann Andersen er medlem af redaktionen for *Nyt fra Sprognævnet*.

Hun er sekretær for fagrådet for retskrivning og fører tilsyn med sproget.dk.

Thomas Hestbæk Andersen er ansvarshavende redaktør for *Nyt fra Sprognævnet*.

Han er medlem af bestyrelsen for Danske Taler, og han er beskikket som censor i tre censorkorps og dækker i denne egenskab områderne erhvervskommunikation og sprogpsykologi.

Kirsten Lindø Dolberg-Møller er medlem af redaktionen for *Nyt fra Sprognævnet*. Hun foretager desuden fagfællebedømmelser for danske, videnskabelige forlag.

Anna Sofie Hartling er en del af forskergruppen SpUni – Skriftsproglighed på Universitetet, som har base på Syddansk Universitet. Hun er medlem af advisoryboardet for projektet *Mange grublende Dage ere gaaede forud. Grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne normproblemer*.

Peter Juel Henriksen er Sprognævnets repræsentant i ASTIN (Arbejdsgruppen for sprogteknologi i Norden). Han er medlem af Alexandra Instituttets ekspertpanel for projektet Dansk for Alle, medlem af projektgruppen Danish Gigaword (ledet

af ITU), konsulent for projekt Ravnur (færøsk talegenkendelse) og beskikket som censor i censorkorpset for dansk på universiteterne.

Eva Skafte Jensen er koordinator for Grammatiknetværket, serieredaktør for *Ny forskning i grammatik*, medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, bestyrelsen for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, bestyrelsen for Støtteforeningen for Grammatiknetværket og styrelsen for Universitets-Jubilæets danske Samfund. Hun underviser på ph.d.-kurser og deltager jævnligt i bedømmelsesarbejde for universiteterne. Hun er beskikket som censor i censorkorpset for dansk på universiteterne og i censorkorpset for lingvistik.

Michael Nguyen er medlem af redaktionerne for *Nyt fra Sprognævnet*, *NyS*, *Nydanske Sprogstudier*, *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift* og *Lingoblog*. Han er Sprognævnets ankerperson på klarsprogsområdet og på dansk i uddannelsessystemet. Han er også medlem af bestyrelsen for Støtteforeningen for Grammatiknetværket.

Janne Boye Niemelä er kontaktperson for Det Nordiske Tegnsprogsnetværk og redaktør for *dansktegnsprog.dk*. Hun er beskikket som censor i censorkorpset for tegnsprogstolkeuddannelsen ved Københavns Professionshøjskole.

Ida Elisabeth Mørch er medlem af redaktionen for *Nyt fra Sprognævnet*. Hun er Dansk Sprognævnets redaktør af *sproget.dk*. Hun er kasserer i LEDA, Leksikografer i Danmark. Hun er med i gruppen bag *Sprogprisen.dk*. Hun skriver en klumme til *Dansknoter* to gange årligt.

Marianne Rathje er nordisk sekretær i Netværket for Sprognævnene i Norden, leder af netværket *Swearing in Scandinavia* og en del af forskergruppen *SpUni – Skriftsproglighed* på Universitetet, som har base på Syddansk Universitet. Hun er beskikket som censor i censorkorpset for dansk på universiteterne og i censorkorpset for sprogpsykologi. Hun er desuden ledende medlem af netværket *FoSiDiMe – Forskning i Sprog og Interaktion i Digitale Medier*. Endelig skriver Marianne Rathje ugentligt sprogklummer til *Politiken*.

Jørgen Schack er medlem af Kulturministeriets Stednavneudvalg, Undervisningsministeriets opgavekommission for nationale test (dansk, læsning) og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Han er endvidere censor i dansk sprog ved universiteterne.

Thomas Widmann er sekretær for fagrådet for fagsprog og sprogteknologi.

Oplysning og rådgivning

Ifølge sprognævnsløven skal Dansk Sprognævn "give råd og oplysninger om det danske sprog", herunder "besvare sproglige spørgsmål fra myndigheder og offentligheden om det danske sprogs bygning" og "udgive skrifter om dansk sprog". Oplysning og rådgivning er altså en af nævnets kerneopgaver.

I 2021 har Sprognævnet varetaget sin formidlingsforpligtelse ift. rådgivning og oplysning om dansk ad en lang række kanaler: Absolut fundamental er spørgetelefonen, og i 2021 er antallet af afgivne svar øget, hvilket sammenholdt med en positiv brugerevaluering understreger at spørgetelefonen har en central plads i bevidstheden hos (især professionelle) sprogbrugere i Danmark; *Nyt fra Sprognævnet* er udkommet med tre fyldige numre om dansk; Sprognævnets rækkevidde på de sociale medier er øget (især på Facebook); nævnets medarbejdere har formået at afholde en lang stribe foredrag om Sprognævnets rådgivningsvirksomhed trods årets coronarestriktioner; og nævnets virke har resulteret i mange mediebidrag og megen medieomtale i 2021.

Mange gør brug af de sprogresurser som findes på Sprognævnets hjemmeside dsn.dk og på portalen sproget.dk. En ny, opdateret, redesignet og mobilvenlig udgave af Sprognævnets hjemmeside på dsn.dk blev lanceret i begyndelsen af 2021, og i 2022 skal sproget.dk undergå en lignende forvandling.

De forskellige formidlingsindsatser er nedenfor gennemgået mere i detaljer.

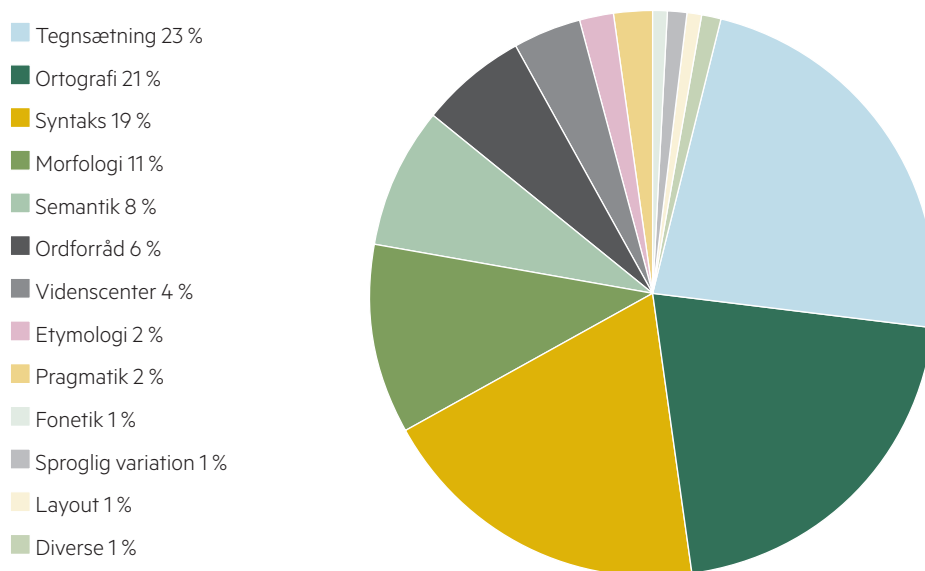
SPØRGSMÅL OG SVAR

Sprognævnets spørgetelefon er principielt alle borgeres kanal for spørgsmål om sprog, og i en tid hvor mere og mere rådgivning og oplysning (og kommunikation, i det hele taget) bliver digitaliseret og afpersonaliseret, er spørgetelefonen et enestående tilbud om rådgivning, idet enhver dansker kan gå i direkte dialog om sproget med nogle af landets førende sprogfolk om alt fra generelle regler til små detaljer.

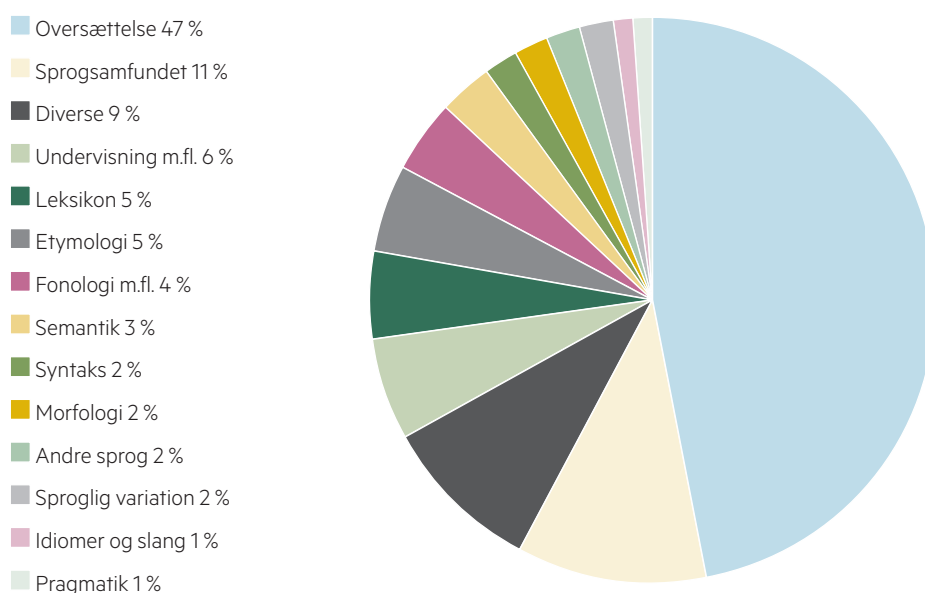
Antallet af henvendelser til spørgetelefonen er forøget med tilfredsstillende 8 % ift. året før, og lige så tilfredsstillende er det at antallet af registrerede svar er forøget med 18 %. Registrerede svar er svar der anses for særlig relevante, fx fordi de ikke kan findes i gængse ordbøger og håndbøger, eller fordi de afspejler nye udviklinger i sprognormer og sprogproblemer. Trods en mangfoldighed af online muligheder for at søge og finde svar på sproglige spørgsmål og problemer har den service Sprognævnet yder gennem spørgetelefonen, også i 2021 været efterspurgt i et respektabelt omfang. Nedenstående tabel viser en oversigt over antallet af svar i de sidste to år.

Svarstatistik	2020	2021	Forøgelse
Telefoniske og skriftlige svar	6.042	6.531	8 %
Registrerede svar	164	194	18 %
Svar om tegnsprog	243	327	35 %

Spørgsmålene registreres i forskellige kategorier således at det er muligt at følge med i på hvilke områder der er størst efterspørgsel på information. De tre største områder er tegnsætning (især komma), ortografi (retskrivning) og syntaks (ordstilling, sætningens opbygning), og herefter kommer morfologi (bøjning), semantik (betydning) og ordforråd, og det er en fordeling af spørgsmål som ligner de forrige års.

Afdeling for Dansk Tegnsprog har en svartjeneste hvor interesserede kan stille spørgsmål om dansk tegnsprog. Svartjenesten fik og besvarede 327 spørgsmål om dansk tegnsprog i løbet af 2021. Spørgsmålene til dansk tegnsprog angår især oversættelse, hvilket illustreres nedenfor.

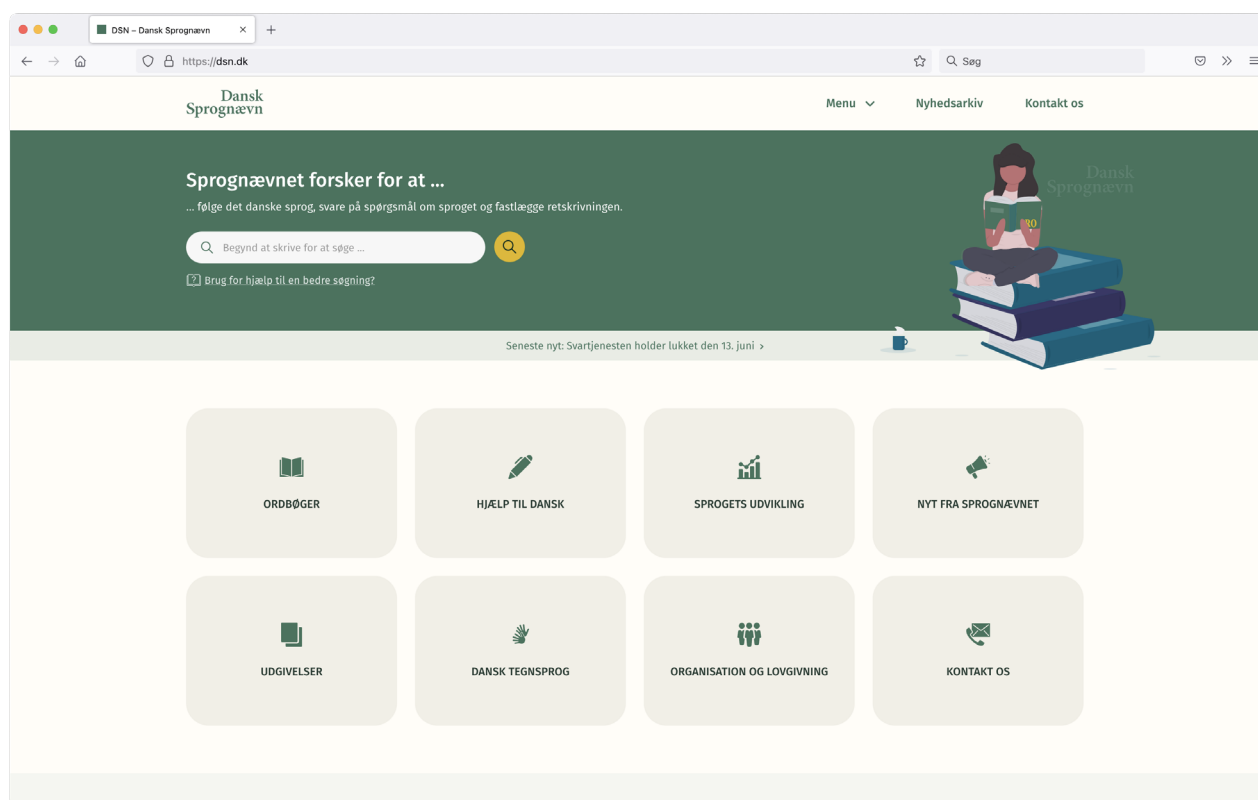

DANSK SPROGNÆVNS HJEMMESIDER OG DIGITALE KOMMUNIKATIONSKANALER

Formålet med Sprognævnets rådgivning er at styrke sprog og kommunikation i det danske samfund og hjælpe alle til at udtrykke sig på et klart og formålstjenligt sprog. Af den grund fokuserer Sprognævnet på at udvikle og vedligeholde informations- og rådgivningstilbud som kan nå bredt ud.

Blandt de digitale og netbaserede kanaler som nævnet bruger for at nå det brede publikum, er dsn.dk, sproget.dk, diverse apper, sociale medier, *Nyt fra Sprognævnet* og *Retskrivningsordbøger gennem historien (ROhist)* – en hjemmeside der illustrerer retskrivningens historie. *Retskrivningsordbogen* er tilgængelig flere steder, fx på dsn.dk og på sproget.dk og i appen *RO+*, men også via kommercielle platforme som *Ordbogen.com*, herunder Gyldendals tilbud til skoler. Forskningsresultater formidles bl.a. via dsn.dk og *Tidsskrift.dk*.

I marts lancerede Sprognævnet en helt ny udgave af sin hjemmeside på dsn.dk. Den nye side er opdateret i design, den er mobiloptimeret, og den har en ny struktur og udvidede søgemuligheder som giver lettere adgang til alle de sprogfaglige resurser som er samlet på den.

En væsentlig kvalitet ved den nye udgave af dsn.dk er at kopier af alle (under)sider gemmes ('caches') i skyen. Dette betyder at de fleste besøg på siderne aldrig belaster nævnets server, og derfor vises siderne lynhurtigt og uden risiko for udfald. Det højner stabiliteten for brugeren – fx når man skal slå op i *Retskrivningsordbogen*, eller når en af Sprognævnets mange videnskabelige artikler skal findes. Funktionen med at cache

bevirker imidlertid at der ikke kan registreres trafiktal for hjemmesiden. Men de trafiktal der har kunnet trækkes fra nævnets samarbejde med Ordbogen.com, tyder på at det høje antal af søgninger i *Retskrivningsordbogen* er fastholdt: Alene via Ordbogen.com har danskinteresserede i årets løb slået op i *Retskrivningsordbogen* mere end 140 mio. gange. Med de mange øvrige digitale adgange til *Retskrivningsordbogen* (væsentligst via dsn.dk og på sproget.dk og i appen RO+) er det ikke urimeligt at anslå at der også i 2021 har været omtrent ½ mio. opslag per dag i *Retskrivningsordbogen*.

SPROGET.DK

På sproget.dk finder man vejledning, oplysning og svar på spørgsmål om det danske sprog og sprogforhold i Danmark – en hjælp i det daglige arbejde for sprogbrugere af alle slags og et søgeredskab af høj kvalitet der giver adgang til officielle og autoritative ordbøger og opslagsværker og tilbyder professionel sproglig hjælp.

Fra søgefeltet får man bl.a. adgang til *Retskrivningsordbogen*, *Den Danske Ordbog*, *Ordbog over det danske Sprog*, *Nye ord i dansk 1955 til i dag* og *Schultz' Dansk Synonymordbog*; man finder svar på sproglige spørgsmål stillet til Dansk Sprognævn og redaktionen af ordnet.dk, oplysninger om retskrivningsregler, typiske sproglige problemer med tilhørende øvelser, nyttige ordlister mv., og man kan gå i dybden med sproglige temaer som *Dialekter*, *Udtale*, *Etymologi*, *Ordsprog* m.fl. I små quizzer kan man derudover teste sin viden om typiske retskrivningsproblemer, gamle ord og ord-sprog, ord fra vores nabosprog, pendulord mv.

Det forgangne år har primært drejet sig om arbejdet med at flytte sproget.dk over på en mobilvenlig og mere tidssvarende digital platform. Redaktionen har i den forbindelse især arbejdet på at indgå en aftale med webbureauet Peytz, og på baggrund af den opnåede fondsstøtte på 200.000 kr. fra Skibsreder Carsten Brebøls Almennyttige Fond kunne samarbejdet med Peytz skydes i gang i starten af 2022. Redaktionen har – sammen med it-folk fra både DSL og Dansk Sprognævn – lagt et stort arbejde i det forberedende arbejde af det tilbudsmateriale som ledte frem til valget af webbureauet Peytz og den nye platform, Wordpress. Ikke mindst ønsket om en ny søgeresultatliste har ligget redaktionen meget på sinde: Gennem de godt 14 år sproget.dk har været online, er siden vokset og har fået mere og mere indhold, og søgeresultatlisten er sideløbende blevet mere og mere uoverskuelig – især for brugere der ikke lige på forhånd ved hvad de er på udkig efter. Samtidig har sproget.dk på sin nuværende platform, Plone, ikke kunnet vises ordentligt på hverken mobil eller tablet. Med den nye digitale platform vil de alt for mange års mobiluvenlige ørkenvandring heldigvis være ovre.

På indholdssiden blev et nyt tema om navne offentliggjort i sommeren 2021; til det hører desuden 2 nye quizzer om hhv. efternavne og stednavne i dansk – disse er nu tilgængelige under *Leg og lær*. I det seneste år har sproget.dk tillige publiceret godt 60 nyheder om alt fra opdateringer af *Retskrivningsordbogen*, over ph.d.-forsvar om kreolsprog til podcasts om bandeord og dansk sproghistorie.

I 2021 var sproget.dk som altid med i arrangørgruppen bag Sprogprisen.dk. Priserne uddeles på Sprogdagen, og i 2021 var *krisekommunikation* tema for Sprogdagen,

som fandt sted i Århus den 28. september. Sprogdagen bød på spændende oplæg om krisekommunikation med blandt andre Søren Brostrøm og Michael Bang Petersen. Der blev uddelt 5 sprogpriser i kategorierne: årets bedste tekst på sociale medier (vinder: Naturstyrelsen), årets bedste visuelle budskab (vinder: Genopbyggerne), årets bedste tekst (vinder: Nordea), særpris for bedste krisekommunikation (vinder: Sundhedsstyrelsen), særpris udenfor kategori (vinder: Too Good To Go).

Grundet de nye GDPR-regler og med dem reglerne for indsamling af de cookies der ligger til grund for at aflæse trafikken på sproget.dk, har det i beretningsåret desværre ikke været teknisk muligt for redaktionen at måle antallet af besøgende. Også dette forventes dog at finde en løsning i arbejdet med den nye platform.

Sproget.dk udvikles og drives i et samarbejde mellem Dansk Sprognævn og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL). Sprognævnets redaktør er Ida Elisabeth Mørch, og DSL's redaktør er Laurids Kristian Fahl. Desuden er der tilknyttet studentermedhjælpere fra begge institutioner. I Sprognævnet har Johanne Niclasen Jensen, Nathalie De Vallier og Oliver Rix Johannsen været studentermedhjælpere på sproget.dk.

DANSK SPROGNÆVN PÅ DE SOCIALE MEDIER

Dansk Sprognævn har aktive profiler på Facebook og LinkedIn. LinkedIn benyttes primært til annoncering af arrangementer og ledige stillinger. Dansk Sprognævns væsentligste sociale mediekanal er Facebook, hvor Sprognævnet bidrager med gennemsnitligt to sprogfaglige opslag om ugen, som det er eksemplificeret nedenfor med et af de opslag der havde størst rækkevidde i 2021. Antallet af følgere er i 2021 vokset med godt 20 %.

Afdeling for Dansk Tegnsprog har sin egen side på Facebook. Siden er rettet mod personer der har dansk tegnsprog som modersmål, personer der behersker dansk tegnsprog i et eller andet omfang, og personer der gerne vil vide mere om dansk tegnsprog. Formålet med siden er at præsentere målgruppen for det indhold der løbende lægges ud på dansktegnprog.dk, og at fortælle om de aktiviteter Afdeling for Dansk Tegnsprog deltager i. Der opslås nyt cirka en gang om ugen.

En oversigt over udviklingen i antallet af brugere på nævnets sociale mediekkanaler er givet i tabellen nedenfor.

Sociale medier	2020	2021	Forøgelse
Dansk Sprognævn			
Facebook (følgere)	5.892	7.096	20 %
LinkedIn	2.017	2.719	35 %
I alt	7.909	9.815	24 %
Dansk Tegnsprog			
Facebook (følgere)	1.687	1.801	7 %

Sproget.dk's tilstedeværelse på sociale medier som Facebook og Instagram har til formål at sprede sproglæde og vække interessen for den gode og inspirerende kommunikation.

sproget.dk
12. juli 2021 · 🌐

"Hvor mange kilometer er der til skoven?" "Der er kun én kilomet!". Er det korrekt at bruge formen 'kilomet' som entalsform til 'kilometer'? Og hvis der er nok mennesker der siger 'kilomet', vil det så på et tidspunkt komme til at hedde sådan?

Læs mere her: <https://sproget.dk/raad.../artikler-mv/svarbase/SV00001089>

Hvis man kunne forestille sig at 'kilomet' for alvor vandt indpas i den skriftlige sprogbrug som entalsform, så er det faktisk ikke helt udelukket at det engang ville kunne blive nødvendigt at optage den form i Retskrivningsordbogen. Det sker dog sandsynligvis ikke lige med det samme.

'kilomet' eller 'kilometer'?

👍👎👉 356 2 tusind kommentarer 54 delinger

Sproget.dk's facebookside er nu oppe på at have i alt 10.783 følgere, og årets mest populære opslag, „Hvor mange kilometer er der til skoven?“ „Der er kun én kilometer!“, som linkede til et svar fra Sprognævnet, nåede ud til 103.466 facebookbrugere, bl.a. fordi det fik et par tusinde kommentarer og mange delinger.

På Instagram har sproget.dk 14.700 følgere. Det er ofte opslag om mad, pudsige oversættelser eller sjove sætningskonstruktioner som resulterer i en ny tolkning – ofte til den komiske eller makabre side – som når ud til mange følgere, fx ”de smukkeste mordsags buketter” og ”Spis 4 personer og få fødselaren gratis”. Det billede der i 2021 fik mest opmærksomhed med 1.553 likes og 95 kommentarer, var en besked om at ”møde til operation i fuld bedøvelse”.

På LinkedIn deler sproget.dk alle de nyheder der lægges på sproget.dk. Her stiger antallet af følgere også, og her når sproget.dk-nyhederne derfor ud til 3.514 sprogfolk såsom undervisere, kommunikationsansatte, studerende og sproginteresserede i andre job og funktioner.

En oversigt over udviklingen i antallet af brugere på sproget.dk's sociale mediekana-ler er givet i tabellen nedenfor.

Sociale medier, sproget.dk	2020	2021	Forøgelse
Facebook (følgere)	9.594	10.783	12 %
Instagram	12.261	14.700	20 %
LinkedIn	2.956	3.514	19 %
I alt	24.811	28.997	17 %

FOREDRAG OG BESØG

Sprognævnets mulighed for at formidle sin faglighed til sine kernemålgrupper gennem foredrag og besøg har som andre udadvendte aktiviteter været påvirket af de coronarestriktioner der har præget Danmark i 2021. Alligevel er det lykkedes at gennemføre i alt 21 formidlingsforedrag samt et tilsvarende antal besøg og rundvisninger; de fleste af disse har været arrangeret i forbindelse med *Sprogense* eller ude af huset.

Sprognævnets kurser om korrekt dansk og om klart sprog

Dansk Sprognævn skal ikke blot udvikle relevante informations- og rådgivningstilbud 'i bredden', Sprognævnet har også for øje at dets normering af retskrivningen skal følges i hele uddannelsessystemet fra grundskole til videregående uddannelse, i alle dele af den offentlige forvaltning, af Folketinget og myndigheder med tilknytning til Folketinget samt af domstolene; disse brugergrupper skal derfor opleve mere målrettede tilbud om rådgivning.

Dansk Sprognævn har i 2021 udviklet to kursuskoncepter, et til gymnasielærere og et til offentligt ansatte. Et hovedformål med begge kurser er at fremme korrekt dansk, hvad enten det er i gymnasieskolen eller i offentlige virksomheder.

I kurset til gymnasieskolen er der et særligt fokus på retskrivningsreglerne. Disse kan være vanskelige at forstå og formidle, og med kurset stiller nævnet sin viden til rådighed for lærere og fagkonsulenter der så kan bringe den i spil i gymnasieskolen.

I kurset til offentligt ansatte er der et særligt fokus på klart sprog. Dette kursus baserer sig i nogen grad på den kommende ISO-standard for klarsprog, ISO/WD 24495-1 (ISO står for *International Organization for Standardization*). I 2021 har Sprognævnet arbejdet med at tilpasse ISO-standarden til dansk, og når den (forventeligt) godkendes og udkommer i 2022, er nævnet således klar til at lancere den i en version rettet mod dansk.

Med udviklingen af de to kurser er Sprognævnet igen i stand til at tilbyde kurser med træning i sproglig korrekthed og sprogforståelse til to af nævnets primære målgrupper.

DANSK SPROGNÆVN I MEDIERNE

Dansk Sprognævn kan tælle 142 direkte mediebidrag i 2021. Mediebidragene spænder vidt over interviews, klummer og øvrig ekspertoptræden i radio, tv, dagspressen og onlinemedier. Bandeord, nye ord, engelskpåvirkningen i dansk, kønsneutrale pronominer og start- og sluthilsner i e-mails er noget af det der har været mest tydelig interesse for. Når der har været færre mediebidrag i 2021 end året før, hænger det bl.a. sammen med at historier om (nye) coronaord fyldte en del i 2020. Som tidligere år har Sprognævnet i 2021 stillet medarbejdere til rådighed som sprogekspertes i radio-udsendelsen Klog på sprog på DR P1, og i samarbejde med programmet har nævnet arrangeret kåringen af årets ord 2021: *coronapas*. Endvidere leverer Marianne Rathje faste klummer til Politiken.

Tallene nedenfor angiver Dansk Sprognævns mediebidrag. Opgørelsen angiver alene mediebidrag om nævnets faglighed – ikke om organisatoriske forhold, fx flytning eller personaleændringer. Derudover er bidrag til Ritzau kun medregnet én gang, og der måles ikke på medieomtale som følge af nyheder på dsn.dk eller når nævnet omtales i læserbreve og debatindlæg, hvorfor det faktiske medietryk er betydeligt større end indikeret af tallene. Det kan med tilfredshed konstateres at Dansk Sprognævn og dets faglighed er blevet væsentligt mere synligt i medierne de seneste år.

Mediebidrag	2018	2019	2020	2021
Interviews radio	22	20	45	37
Interviews tv	6	8	21	6
Interviews aviser/blade	19	22	44	39
Interviews internet	0	4	13	12
Kronikker	1	0	0	0
Læserbreve/debatindlæg	2	0	0	2
Klummer	2	31	52	46
I alt	52	85	175	142

OPLYSNING OG RÅDGIVNING OM DANSK TEGNSPROG

Afdeling for Dansk Tegnsprog har en svartjeneste hvor interesserede kan stille spørgsmål om dansk tegnsprog. Svartjenesten fik og besvarede 327 spørgsmål om dansk tegnsprog i løbet af 2021. Hjemmesiden dansktegnsporg.dk, der har til formål at oplyse og rådgive om dansk tegnsprog, er desuden blevet suppleret med 11 spørgsmål/svar og 1 temaside om dansk tegnsprog.

I forbindelse med afdelingens rådgivnings- og oplysningsvirksomhed er der behov for at trække på de (temmelig få) resurser der eksisterer om dansk tegnsprog. Afdeling for Dansk Tegnsprog samarbejder bl.a. med Ordbog over Dansk Tegnsprog om tegns udførelse og betydning. En anden vigtig forudsætning for afdelingens rådgivning og oplysning om dansk tegnsprog er den såkaldte referencegruppe, der blev etableret i 2016. Referencegruppen består af cirka 30 medlemmer med dansk tegnsprog som modersmål. Medlemmerne repræsenterer en bred geografisk, aldersmæssig og uddannelsesmæssig spredning, og herfra indsamler afdelingen informationer i forbindelse med spørgsmål om fx tegns udførelse og betydning. Desuden trækker afdelingen på dr.phil. Elisabeth Engberg-Pedersens ekspertise i dansk tegnsprog.

Afdelingen udbygger kontinuerligt databasen over spørgsmål og svar om dansk tegnsprog der er så interessante at de bør registreres til senere brug. Basen indeholder nu i alt 367 spørgsmål og tilhørende svar.

Som led i rådgivningen om dansk tegnsprog har afdelingen gennemført en undersøgelse af danske offentlige myndigheders informationsformidling til tegnsprogstalere på deres hjemmesider, som aktuelt foregår enten via 'Adgang med tegn' (bl.a. hos borger.dk) eller som oversættelse af hele tekster til tegnsprog (bl.a. hos skat.dk).

Afdelingen fejrede i samarbejde med Ordbog over Dansk Tegnsprog og Danske Døves Landsforbund (DDL) Dansk Tegnsprogsdag 13. maj 2021 samt tegnsprogsordbogens 150-års jubilæum. Der var arrangeret en virtuel foredragsrække hvor man berørte de forskellige emner omkring tegnsprogsordbøgerne som har eksisteret i Danmark siden 1871.

De seneste år har afdelingen arrangeret kåringen af årets tegn som en pendant til kåringen af årets ord. Som noget anderledes finder kåringen for 2021 sted under Dansk Tegnsprogsdag 13. maj 2022.

Dansk tegnsprogs hjemmeside: dansktegnprog.dk

Hjemmesiden dansktegnprog.dk henvender sig til personer der har dansk tegnsprog som modersmål, personer der behersker dansk tegnsprog i et eller andet omfang, og personer der gerne vil vide mere om dansk tegnsprog. Formålet med siden er at oplyse og rådgive om dansk tegnsprog. Siden indeholder bl.a. spørgsmål og svar om dansk tegnsprog, temasider om forskellige aspekter af dansk tegnsprog, quizzer, nyheder og linksamlinger over fx ordbøger og muligheder for undervisning i dansk tegnsprog. Sidens indhold er både på dansk tegnsprog og på dansk.

I 2021 var der i alt 26.053 sidevisninger og 22.061 sessioner på siden. I løbet af 2021 er der bl.a. blevet tilføjet 1 nyt tema om dansk tegnsprog og 11 spørgsmål og svar om dansk tegnsprog.

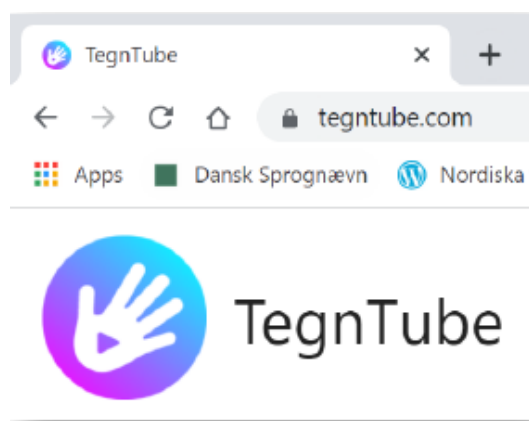
Nordisk TegnTube

Dansk Sprognævn har med midler fra Nordplus og Nordisk tegnsprogsnetværk (NT), i alt 505.000 kr., etableret hjemmesiden Nordisk TegnTube. Lanceringen af hjemmesiden er kulminationen på et projekt der har haft det overordnede formål at skabe opmærksomhed om de nordiske tegnsprog som sprog der også tales af børn og unge. Projektet har skullet fremhæve hvad tegnsprog betyder for unge tegnsprogstalere i Norden, ligesom det har været et sigte at støtte den internordiske sprogforståelse blandt nordiske unge.

Projektets deltagere har været børn og unge i alderen 12-20 år som alle sammen taler deres lands tegnsprog, og som har mod på at fungere som sproglige rollemodeller.

I projektperioden fra september 2020 til august 2021 har der været afholdt fire onlineworkshops som har givet deltagerne mere viden om tegnsprog og inspiration

til at se mulighederne ved tegnsprog, ligesom de har givet dem et større netværk – både i deres eget land og i det øvrige Norden. I forlængelse af de afholdte workshops er der etableret en hjemmeside – tegtube.com – hvor besøgende kan blive klogere på de nordiske tegnsprog set fra et ungt perspektiv.

Mette Bjørnholdt Bertelsen, Dansk Sprognævn, har fungeret som projektleder, og de nordiske sprognævn og ungdomsforbund for døve samt Døves Nordiske Råd og Døves Nordiske Ungdomsråd har indgået i arbejdet.

SPROGNÆVNETS SPECIALESTIPENDIUM

Dansk Sprognævn har i 2021 indstiftet et stipendium til en specialestuderende der arbejder med et emne som falder indenfor nævnets sprogfaglige ramme. Stipendiaten modtager et honorar på 10.000 kroner ved aflevering af specialet.

Stipendiaten forventes at arbejde mindst én dag om ugen på Sprognævnets adresse i Bogense (stipendiaten får betalt rejseomkostninger mellem sin bopæl og Bogense). Via sin tilstedeværelse vil stipendiaten få et indblik i nævnets arbejde og have adgang til dialog med Sprognævnets medarbejdere.

Det første stipendium er givet til Ehm Hjorth-Nebel Miltersen, Aarhus Universitet, hvis specialeprojekt bærer titlen *Et sproghistorisk perspektiv på danske kønsneutrale pronomener*.

Med "kønsneutrale pronomener" menes der singularispronomen i 3. person som refererer til enkelte personer med henblik på at angive et andet køn end mand/kvinde og/eller at skjule vedkommendes køn. I nyere tid inkluderer dette på dansk singulært *de*, *hen* samt *den* med reference til personer. Forskningen i danske kønsneutrale pronomener er sparsom: Der findes enkelte synkrone studier af danske kønsneutrale pronomener, særligt singulært *de*, men der findes ingen diakrone studier på området. Specialet er et forsøg på at bidrage med noget af den manglende viden, idet det søger at besvare følgende spørgsmål:

1. Hvornår begyndte pronomenerne *hen*, singulært *de* og *den* at blive brugt med den personreference som ses i dag?
2. Hvornår og hvordan er andre kønsneutrale pronomener som ikke ses i brug i dag (eksempelvis *høn* og *hæn*), blevet brugt?
3. Har der været forskelle i brugen af kønsneutrale pronomener hos in-group (dvs. blandt LGBT+-personer, særligt transpersoner) og out-group (eksempelvis i avisartikler, debatindlæg m.m.)?

Specialet har stor relevans for Sprognævnets arbejde med at følge det danske sprogs udvikling da det undersøger hvordan brugen af en bestemt gruppe af ord har ændret sig over tid. Specialet kan desuden relateres til Sprognævnets forskning i engelsk påvirkning af dansk da det bl.a. søger at få indblik i om parallelterne mellem dansk entals-*de* og engelsk entals-*they* peger på en decideret påvirkning.

Normering

Ifølge sprognævnsløven er det Dansk Sprognævns opgave at ”fastlægge den danske retskrivning og udgive den officielle danske retskrivningsordbog”.

I 2021 har nævnet opretholdt en stabil drift af den digitaliserede udgave af *Retskrivningsordbogen* og appen *RO+* og er begyndt på arbejdet frem mod udgivelsen af en 5. udgave af *Retskrivningsordbogen*.

De nærmere detaljer i årets arbejde med normering fremgår nedenfor.

RETSKRIVNINGSORDBOGEN

I *Retskrivningsordbogen* offentliggøres den officielle danske retskrivning, som skal følges af skolen, af alle dele af den offentlige forvaltning, af Folketinget og myndigheder med tilknytning til Folketinget samt af domstolene.

Siden 2014 er den digitale udgave af *Retskrivningsordbogen* blevet opdateret med nye opslagsord og mindre tilføjelser én gang om året. I 2021 er den digitale udgave af *Retskrivningsordbogen* blevet forøget med 201 nye opslagsord og 20 tilføjelser til eksisterende ordbogsartikler. Publiceringen fandt sted i begyndelsen af 2022 på dsn.dk, sproget.dk, *RO+* og Ordbogen.com. Samtidig med opdateringen blev listen over de nye opslagsord offentliggjort på Sprognævnets hjemmeside, hvor der også ligger en generel information om den løbende opdatering.

Retskrivningsordbogen er også gratis tilgængelig som elektronisk ordliste, og som sådan kan den fås i følgende versioner: (i) som liste med alle opslagsord og ordklasser, (ii) som liste med alle opslagsord og ordklasser og alle bøjede ordformer og (iii) som komplet XML-opmærket ordbog med alle bøjede former og grammatiske oplysninger, orddeling af opslagsord, eksempler mv. For de sidste to formater gælder at de kun må bruges integreret i sprogteknologiske produkter, dvs. stavetjekker, spil, søgemaskiner mv., og ikke må udgives som selvstændige ordbogsprodukter. I 2021 har Sprognævnet distribueret ordbogen som elektronisk ordliste til 165 modtagere.

Den trykte og den digitale ordbog er ikke identiske, idet den digitale ordbog opdateres årligt med nye tilføjelser. Den seneste trykte udgave af *Retskrivningsordbogen* (4. udg., 2012) er dog fortsat gældende. Denne 4. udgave er trykt i 5 oplag svarende til ca. 45.000 eksemplarer.

Retskrivningsordbogen fra 2012 vil være gældende frem til udgivelsen af 5. udgave af *Retskrivningsordbogen*, som er planlagt til at komme i 2024. Trods den årlige opdatering af ordlisten a-å har en opdatering af retskrivningsreglerne og en mere fundamental revision ikke fundet sted siden udgivelsen af 4. udgave, og da der i løbet af årene er observeret en række ændringer i brugen af de ord som allerede er registreret, arbejder Sprognævnet altså henimod en 5. udgave af *Retskrivningsordbogen*. Denne 5. udgave planlægges som et digitalt produkt der sætter retskrivningens resurser i spil på en langt mere brugervenlig måde (fx ved at eksplicite information om bøjningsparadigmer eller sprogbrugernes typiske problemer med afvigelser fra normen eller

ved at udfolde reglerne så de bliver mere tilgængelige). I 2021 har arbejdet frem mod udgivelsen af den kommende udgave af ordbogen bl.a. udmøntet sig i investering i og implementering af den nødvendige software og med nedsættelse af et udvidet fagråd til at følge arbejdet.

Nye opslagsord i Retskrivningsordbogen 2021

affaldssortere <i>vb.</i> , -r, -de, -t	antropocentrisk <i>adj.</i> , <i>itk. d.s.</i> , -e (som betragter mennesket som det vigtigste i universet)	antropocentrisme <i>sb.</i> , -n (det at betragte mennesket som det vigtigste i universet)
1. antropocæn <i>sb.</i> (den nuværende geologiske periode) (jf. § 12.13.c) 2. antropocæn <i>adj.</i> , -t, -e	API (el. <i>api</i>) <i>sb.</i> , API'en el. API'et, API'er, API'erne (fork. for application programming interface (softwaregrænseflade der gør det muligt at udveksle information på tværs af programmer))	api (el. <i>API</i>) <i>sb.</i> , api'en el. api'et, api'er, api'erne (fork. for application programming interface (softwaregrænseflade der gør det muligt at udveksle information på tværs af programmer))
arbejdsmedicinere <i>sb.</i> , -en, -e, -ne	backstagerum <i>sb.</i> , -met, backstagerum, -mene	bakkamera <i>sb.</i> , -et, -er, -erne
basic <i>ubøj. adj.</i>	bevægelsessensor <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	bombehund <i>sb.</i> , -en, -e, -ene
borgernær <i>adj.</i> , -t, -e	bredbringet <i>adj.</i> , bredbringede	brikjuice <i>sb.</i> , -n, -r, -rne
brobygning <i>sb.</i> , -en, -er, -erne; brobygning mellem folkeskole og ungdomsuddannelse	butikselev <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	byggesagkyndig <i>adj.</i> , -t, -e
bygningssagkyndig <i>adj.</i> , -t, -e	cater <i>sb.</i> , -en, -e, -ne (person der arbejder med tilberedning, anretning og salg af mad)	corona (el. <i>korona</i>) <i>sb.</i> , -en (en virussygdom), i sms. <i>corona-</i> , fx <i>coronavaccination</i>
crowdfunde <i>vb.</i> , -r, -de, -t (indsamle penge til et projekt e.l. vha. små donationer, fx på de sociale medier)	detailregulere (el. <i>detaljeregulere</i>) <i>vb.</i> , -r, -de, -t	detaljeregulere (el. <i>detaljeregulere</i>) <i>vb.</i> , -r, -de, -t
disclaimer <i>sb.</i> , -en, -e, -ne (forbehold el. ansvarsfraskrivelse)	disrupte <i>vb.</i> , -r, -de, -t	ECT (el. <i>ect</i>) (fork. for electroconvulsive therapy (elektrochokbehandling))
ect (el. <i>ECT</i>) (fork. for electroconvulsive therapy (elektrochokbehandling))	efterafgrøde <i>sb.</i> , -n, -r, -rne	elitestyrke <i>sb.</i> , -n, -r, -rne
endometriose <i>sb.</i> , -n (en sygdom)	ergometerroning <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	expat <i>sb.</i> , -ten, -s, -tene el. -sene
faldskærmstroppe <i>sb. pl.</i> , -ne	farmakolog <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	figenstang <i>sb.</i> , -en, figenstænger, figenstængerne
filmkunst <i>sb.</i> , -en	filmrulle <i>sb.</i> , -n, -r, -rne	flagesalt <i>sb.</i> , -et
flytilstand <i>sb.</i> , -en	fnulre <i>vb.</i> , -r, -de, -t	folkeliggøre <i>vb.</i> , folkeliggør, folkeliggjorde, folkeliggjort
folkesundhedsvidenskabelig <i>adj.</i> , -t, -e	forperson <i>sb.</i> , -en, -er, -ern	fossilbil <i>sb.</i> , -en, -er, -erne
frisørelev <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	frontpersonale <i>sb.</i> , -t, -r, -rne	frugstang <i>sb.</i> , -en, frugstænger, frugstængerne
frysepizza <i>sb.</i> , -en, -er, -erne	frøgræs <i>sb.</i> , -set, -ser, -serne	følgeindustri <i>sb.</i> , -en, -er, -erne
generaliserbar <i>adj.</i> , -t, -e	genopvarme <i>vb.</i> , -r, -de, -t	gensidighed <i>sb.</i> , -en, i sms. <i>gensidigheds-</i> , fx <i>gensidighedsprincip</i>
glasklokke <i>sb.</i> , -n, -r, -rne	grammatikalitet <i>sb.</i> , -en (grammatisk korrekthed)	groome <i>vb.</i> , -r, -de, -t (pleje sit udseende; skabe et nært forhold til en mindreårig med henblik på seksuelle overgreb)
grooming <i>sb.</i> , -en (det at groome)	grundforsker <i>sb.</i> , -en, -e, -ne	grundprincip <i>sb.</i> , -pet, -per, -perne
grundvilkår <i>sb.</i> , -et, grundvilkår, -ene	gældsloft <i>sb.</i> , -et, -er, -erne	hadkriminalitet <i>sb.</i> , -en
hegelianisme <i>sb.</i> , -n (G.W.F. Hegels filosofi)	hegeliansk <i>adj.</i> , -e (som vedrører hegelianismen)	hegelsk <i>adj.</i> , -e (som vedrører hegelianismen)
holdup <i>sb.</i> , -pet, -per el. -s, -perne (overfald med våben)	1. holocæn <i>sb.</i> (den nuværende geologiske periode) (jf. § 12.13.c) 2. holocæn <i>adj.</i> , -t, -e	hovedprincip <i>sb.</i> , -pet, -per, -perne
hyper-; hyperbevidst; hyperkompleks	hæmatom <i>sb.</i> , -et, -er, -erne (blodansamling)	identifikator <i>sb.</i> , -en, -er, -erne
indlæringskurve <i>sb.</i> , -n, -r, -rne; en stejl indlæringskurve	indsatsstyrke <i>sb.</i> , -n, -r, -rne	isop <i>sb.</i> , -en, -er, -erne (en krydderurt)

juicebrik sb., -ken, -ker, -kerne	kannelsnurre sb., -n, -r, -rne (en slags kannelsnegl)	karakterfri adj., -t, -e el. karakterfri; en karakterfri skole
kildesortere vb., -r, -de, -t	klimaangst sb., -en	klimamarch sb., -en, -er, -erne
konceptualisere vb., -r, -de, -t	konceptualisering sb., -en, -er, -erne	kontaktløs adj., -t, -e; kontaktløs betaling
2. korona (el. corona) sb., -en (en virussygdom), i sms. korona-, fx koronavaccination	kugledyne sb., -n, -r, -rne	køreprøvesagkyndig adj., -t, -e
litiumionbatteri (el. litiumjonbatteri) sb., -et, -er, -erne	litiumjonbatteri (el. litiumionbatteri) sb., -et, -er, -erne	livstreame vb., -r, -t, -de
lovmedholdig (el. lovmedholdelig) adj., -t, -e (som er i overensstemmelse med loven)	lydavis sb., -en, -er, -erne	lyssensor sb., -en, -er, -erne
læringsmål sb., -et, læringsmål, -ene	madmarked sb., -et, -er, -erne	makeupspejl sb., -et, -e, -ene
MDMA (el. mdma) sb., MDMA'en (fork. for mety-lendioxyamfetamin (ecstasy))	mdma (el. MDMA) sb., mdma'en (fork. for mety-lendioxyamfetamin (ecstasy))	metamfetamin sb., -en el. -et, -er, -erne
michelinstjerne sb., -n, -r, -rne (jf. § 12.10.b)	midterkonsol sb., -len, -ler, -lerne	militærhospital sb., -et, -er, -erne
mistillidserklæring sb., -en, -er, -erne	mobilsignal sb., -et, -er, -erne	molekylærbiologi sb., -en, -er, -erne
motorsagkyndig adj., -t, -e	multilingval adj., -t, -e (flersproget)	multisyg adj., -t, -e
mundspejl sb., -et, -e, -ene	2. my sb. (fk. el. itk.), my (en måleenhed)	mælkekasse sb., -n, -r, -rne
mælkeprotein sb., -et, -er, -erne	naturgummi sb., -en el. -et, -er, -erne	naturgødning sb., -en, -er, -erne
nedskalere vb., -r, -de, -t	nonbinær adj., -t, -e ((om person) som identificerer sig som andet end mand eller kvinde; som har en forståelse af at der findes flere end to køn)	nulemissionsbil sb., -en, -er, -erne (bil der kører på brint eller el)
nøglebrik sb., -ken, -ker, -kerne (lille brik i hård plast der kan åbne elektroniske låse; vigtigt middel til at opnå noget bestemt)	omnipræsent adj., -e (allestedsnærværende)	omregistrere vb., -r, -de, -t
omregistrering sb., -en, -er, -erne	opskalere vb., -r, -de, -t	oratoriker sb., -en, -e, -ne (veltalende person)
ordovicium sb. (en geologisk periode) (jf. § 12.13.c)	paddleboard sb., -et, -s, -ene	padeltennis sb., -sen (en sport som minder om både tennis og squash)
pandelampe sb., -n, -r, -rne	parkeringsensor sb., -en, -er, -erne	patentglas sb., -set, patentglas, -sene (glas til opbevaring af madvarer)
payoff sb., -en el. -et, -s, -(s)ene (udbytte; slogan)	pescetar sb., -en, -er, -erne (vegetar der også spiser fisk)	pitche vb., -r, -de, -t (give en præsentation af en forretningsidé e.l.)
pizzasten sb., -en, pizzasten, -ene	playliste sb., -n, -r, -rne	1. pleistocæn sb. (en geologisk periode) (jf. § 12.13.c) 2. pleistocæn adj., -t, -e
prekariat sb., -et (samfundsklasse af folk der arbejder under usikre eller skiftende forhold)	prekarisering sb., -en, -er, -erne (det at en voksende del af arbejdsstyrken arbejder under usikre eller skiftende forhold)	processere vb., -r, -de, -t
processering sb., -en, -er, -erne	programerklæring sb., -en, -er, -erne	prædefinere vb., -r, -de, -t
rawfood sb., -en (uforarbejdet vegetarisk eller vegansk mad)	regnsensor sb., -en, -er, -erne	resilient adj., -e (modstandsdygtig)
retsprincip sb., -pet, -per, -perne	rigkær sb., -et, rigkær, -ene (et særligt naturområde)	rådata sb., -et, rådata, -ene (ubehandlede data)
seismolog sb., -en, -er, -erne	selvfedme sb., -n	selvfremstilling sb., -en, -er, -erne
1. shortliste sb., -n, -r, -rne (endelig liste over kandidater til en pris e.l.) 2. shortliste vb., -r, -de, -t (udvælge kandidater til en pris e.l.)	sidegesjæft sb., -en, -er, -erne (bijob)	sidemakker sb., -en, -e, -ne
singer-songwriter sb., -en, -e, -ne	snooze vb., -r, -de, -t (småsove efter at vækkeuret har ringet)	snydehellig adj., -t, -e

solseng sb., -en, -e, -ene	somatik sb., -ken (<i>den del af lægevidenskaben der beskæftiger sig med det rent legemlige</i>)	1. sous vide sb., -n (<i>en tilberedningsmetode</i>) 2. sous vide sb., -n, -r, -rne (<i>en slags køkkenudstyr</i>) 3. sous vide adv.; stegen er tilberedt sous vide
spamfilter sb., spamfilt(e)ret, spamfiltre, spamfiltrene	specialpris sb., -en, -er, -erne	spice vb., -r, -de, -t; spice op
startup sb., -pen el. -pet, -per el. -s, -perne (<i>ny-startet virksomhed</i>)	stormoské sb., -en, -er, -erne (<i>jf. § 5.2</i>)	studieafgift sb., -en, -er, -erne
SUP (el. sup) (<i>fork. for stand-up paddleboarding (en sportsgren)</i>)	sup (el. SUP) (<i>fork. for stand-up paddleboarding (en sportsgren)</i>)	surroundanlæg sb., -get, surroundanlæg, -gene
sweatpants sb. pl., -ene	sædevarme sb., -n	tagboks sb., -en, -e, -ene
take sb., -t, -s (<i>optagelse af sang, scene e.l. under indspilning af musik eller film; personlig fortolkning</i>)	taknemlighed (el. taknæmmelighed) sb., -en	taknæmmelighed (el. taknæmmelighed) sb., -en
talebæner (el. talibaner) sb., -en, -e, -ne	talibaner (el. talebaner) sb., -en, -e, -ne	tilstræbelse sb., -n, -r, -rne
to go adv.; kaffe to go	toiletbørste sb., -n, -r, -rne	tomatjuice sb., -n, -r, -rne
to minus en-vej sb., -en, -e, -ene (<i>jf. § 57.7.a</i>) (<i>vej, indsnævret med brede stiplede linjer, til biltrafik i begge retninger</i>)	transfobi sb., -en (<i>modvilje mod transpersoner</i>)	transfobisk adj., itk. d.s., -e (<i>som vedrører transfobi</i>)
tørshampoo sb., -en, -er, -erne	tørsvømning sb., -en, -er, -erne	tågelygte sb., -n, -r, -rne
udgroning sb., -en, -er, -erne (<i>udvokset hovedhår med den naturlige hårfarve i ellers farvet hår</i>)	undergrundsmiljø sb., -et, -er, -erne	unisex ubøj. adj. (<i>fælles for begge køn</i>)
uptempo ubøj. adj. (<i>(især om musik) kendetegnet ved højt tempo</i>)	valgmand sb., -en, valgmand, valgmandene (<i>person der er udvalgt til at afgøre hvem der skal repræsentere vælgerkredsen</i>)	vanvidsbilisme sb., -n
vidensøkonomi (el. videnøkonomi) sb., -en, -er, -erne	vidensøkonomi (el. videnøkonomi) sb., -en, -er, -erne	videomøde sb., -t, -r, -rne
vinmenu sb., -en, -er, -erne	wakeboard sb., -et, -s, -ene (<i>bræt på størrelse med et snowboard som man kan blive trukket hen over vandoverfladen på</i>), i sms. wakeboard-, fx wakeboardbane	wakeboarder sb., -en, -e, -ne
wakeboarding sb., -en	webinar sb., -et, -er, -erne (<i>seminar der finder sted på internettet</i>)	zirkonium sb., -met (<i>et grundstof</i>)

Ændringer i eksisterende opslagsord 2021

<p>aloe sb., -n, -r, -rne (<i>en plante hvis saft bl.a. bruges i cremer</i>), i sms. aloe-, fx aloehamp > aloe sb., -n, -r, -rne (<i>en plante hvis saft bl.a. bruges i cremer</i>), i sms. aloe-, fx aloehamp; aloe vera</p>	<p>beretter sb., -en, -e, -ne > beretter sb., -en, -e, -ne, i sms. beretter-, fx berettermodel</p>	<p>besked sb., -en, -er, -erne > besked sb., -en, -er, -erne, i sms. besked-, fx beskedtjeneste</p>
<p>biomediciner sb., -en, -e, -ne (<i>person der beskæftiger sig med biomedicin</i>) > biomediciner sb., -en, -e, -ne</p>	<p>EF (<i>fork. for Europæiske Fællesskaber</i>) > EF (<i>fork. for De Europæiske Fællesskaber</i>)</p>	<p>episk adj., itk. d.s., -e (<i>som vedrører epik; fortællende</i>); episk digtning > episk adj., itk. d.s., -e (<i>som vedrører epik; fortællende; storladen</i>); episk digtning</p>
<p>EU (<i>fork. for Europæiske Union</i>) > EU (<i>fork. for Den Europæiske Union</i>)</p>	<p>fagforening sb., -en, -er, -erne, i sms. fagforenings-, fx fagforeningsformand, fagforeningskontingent > fagforening sb., -en, -er, -erne, i sms. fagforenings-, fx fagforeningsformand, fagforeningskontingent, fagforeningsleder</p>	<p>lovmedholdelig adj., -t, -e (<i>som er i overensstemmelse med loven</i>) > lovmedholdelig (el. lovmedholdig) adj., -t, -e (<i>som er i overensstemmelse med loven</i>)</p>
<p>morgen sb., -en, morg(e)ner, morg(e)nerne, i sms. morgen-, fx morgenbader, morgenhår; i morgen; i morgen aften; i morges > morgen sb., -en, morg(e)ner, morg(e)nerne, i sms. morgen-, fx morgenbader, morgenhår; i morgen; i morgen aften; i morgen tidlig; i morges</p>	<p>navigation sb., -en, -er, -erne, i sms. navigations-, fx navigationsskole > navigation sb., -en, -er, -erne, i sms. navigations-, fx navigationsskole, navigationssystem</p>	<p>1. objekt sb., -et, -er, -erne (<i>i grammatik</i>), i sms. objekts-, fx objektplads; direkte objekt; indirekte objekt > 1. objekt sb., -et, -er, -erne (<i>i grammatik</i>), i sms. objekts-, fx objektplads, objektsprædikat; direkte objekt; indirekte objekt</p>
<p>offer sb., of(fe)ret, ofre, ofrene, i sms. offer-, fx offerlund > offer sb., of(fe)ret, ofre, ofrene, i sms. offer-, fx offerlund, offerrolle</p>	<p>offshore ubøj. adj. (<i>ude i havet, fx i forbindelse med olieudvinding</i>), i sms. offshore-, fx offshoreindustri > offshore ubøj. adj. (<i>ude i havet, fx i forbindelse med olieudvinding; som foregår i et andet land, fx for at opnå skattefordele</i>), i sms. offshore-, fx offshoreindustri</p>	<p>3. plat adj., -te; platte vittigheder; plat umulig > 3. plat adj., -te; platte vittigheder</p>
<p>retsmediciner sb., -en, -e, -ne (<i>læge med viden indenfor retsmedicin</i>) > retsmediciner sb., -en, -e, -ne</p>	<p>senat sb., -et, -er, -erne (<i>førstekammer i visse parlamenter med to kamre; I OLD-TIDENS ROM rådgivende forsamling</i>), i sms. senats-, fx senatsudvalg > senat sb., -et, -er, -erne (<i>førstekammer i visse parlamenter med to kamre; I OLD-TIDENS ROM rådgivende forsamling</i>), i sms. senats-, fx senatsudvalg, senatsvalg</p>	<p>shine vb., -r, -de, -t; shine noget op > shine vb., -r, -de, -t; shine i finalen; shine noget op</p>
<p>1. subjekt sb., -et, -er, -erne (<i>LINGVISTIK grundled</i>), i sms. subjekts-, fx subjektplads, subjektsprædikat > 1. subjekt sb., -et, -er, -erne (<i>LINGVISTIK grundled</i>), i sms. subjekts-, fx subjektplads, subjektsprædikat</p>	<p>vaccine sb., -n, -r, -rne > vaccine sb., -n, -r, -rne, i sms. vaccine-, fx vaccinecenter</p>	

Forskning

Ifølge sprognævnsløven har Dansk Sprognævn "til opgave at følge det danske sprogs udvikling, at give råd og oplysninger om det danske sprog og at fastlægge den danske retskrivning" og er forpligtet til at "arbejde på videnskabeligt grundlag". Desuden er Dansk Sprognævn omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. der gælder for "visse (...) institutioner under Kulturministeriet, hvor forskning er en væsentlig forudsætning for varetagelsen af institutionens hovedopgave". Sprognævnets forskning har altså det sigte at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag for at løse nævnets opgaver, og nævnet er især pålagt en forpligtelse til at "indsamle nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser, herunder forkortelser".

Dansk Sprognævnets publikationsaktivitet har ikke været påvirket negativt af årets coronarestriktioner med udbredt hjemmearbejde og ligger på et særdeles flot niveau: Sprognævnet har bidraget med 17 fagfællebedømte publikationer, og hertil kommer 16 ikke-fagfællebedømte forskningspublikationer. Det niveau for forskningspublicering der både i 2019 og 2020 blev betragtet som exceptionelt, er altså blevet opretholdt.

Sideløbende med de mange forskningsbidrag fra Sprognævnets medarbejdere er der udkommet både et nummer af *NyS, Nydanske Sprogstudier*, som fint markerer samarbejdet mellem Sprognævnet og forskere på landets universiteter, og den årlige udgave af *Språk i Norden*, der er et konkret resultat af samarbejdet med sprognævn og -råd i de øvrige nordiske lande. Hvad angår emnerne for nævnets forskning, har der i 2021 været en videreførelse af forskningen i Sprognævnets kernefaglighed (ordforråd, grammatik, retskrivning og skriftsprogets udvikling) og hertil et øget fokus på sproghistorie, på sociolingvistiske perspektiver og på sprogteknologiske problemstillinger.

I 2021 har Sprognævnet evnet at tiltrække betydelig ekstern finansiering (1.348.000 kr.) til et sprogteknologisk udviklingsprojekt, COR. Projektet ledes af seniorforsker Peter Juel Henriksen.

DANSK SPROGNÆVNS FORSKNINGSDVALG

Dansk Sprognævnets forskningsudvalg består af professor emeritus, dr.phil. Hanne Ruus, Københavns Universitet, direktør, dr.philos. Karen Skovgaard-Petersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, og seniorforsker, cand.mag. Jørgen Schack. Hanne Ruus og Karen Skovgaard-Petersen er begge udpeget af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation, mens Jørgen Schack er valgt af nævnets videnskabelige personale, og han fungerer som udvalgets sekretær.

Forskningsudvalget har i 2021 holdt et møde i forbindelse med nævnets forskningsseminar, som fandt sted i slutningen af juni. Behandlingen af nævnets forskningsberetning for 2020 og aktivitetsplan for 2021 er på grund af coronasituationen foregået per mail.

I sin udtalelse om nævnets forskningsberetning for 2020 noterer udvalget sig med tilfredshed at antallet af forskningsartikler, herunder fagfællebedømte artikler, fortsat er meget højt. Det er ligeledes meget tilfredsstillende at antallet af formidlende artikler er steget i forhold til året før, hvor antallet var noget lavere end normalt. En af de bøger som nævnet har udgivet i løbet af 2020, er opslagsværket *Grammatiske termer*. Den vil efter udvalgets opfattelse kunne være til stor gavn for bl.a. studerende og undervisere ved sprogfagene på universitetet og læreruddannelsen.

DANSK SPROGNÆVNS FORSKNINGSPROJEKTER

Det Centrale Ordregister (COR)

Sprognævnet ansøgte, i samarbejde med DSL og CST, om midler fra Digitaliseringsstyrelsens pulje på ca. 40 mio. kr. til sprogteknologi til projektet Det Centrale Ordregister (COR). Projektet blev bevilget (med 1.348.000 kr. til Sprognævnet) og påbegyndt i foråret 2021. Projektets formål er at opbygge et ordregister ("COR-registeret") som giver ethvert dansk ord et entydigt indeks (et såkaldt COR-indeks). Dermed kan ordkilder af alle slags (fx ordbøger, korpusser og termbanker) jævnføres med hinanden, samt kontrolleres for stavning, bøjning, ordklasse, sammensætning og mange andre faktorer. Dette vil sikre en høj genbrugsværdi af danske sprogdata. Ved udarbejdelsen af COR's formelle og tekniske design lægges vægt på at COR-registeret er:

- lingvistisk gennemtænkt (bygger på alment anerkendte sprogvidenskabelige principper)
- stabilt over tid (formelt garanteret af DSN i fremtiden)
- datalogisk versatilt (kompatibelt med alle markedets dataformater og produkttyper)
- uden kommercielle licenser (kan effektivt deles)
- attraktivt for udviklere af sprogteknologi og deres slutbrugere (evalueret af relevante parter).

Sprognævnets hovedansvar i COR-projektet er at designe og udvikle selve det grundlæggende indeks. De øvrige projektopgaver, som ledes af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Center for Sprogteknologi ved Københavns Universitet, består i at udvikle et formaliseret og håndterbart betydningsinventar for en stor del af de (COR-indekserede) ord som p.t. forekommer i DanNet-databasen. Inventaret her baseres på data fra DanNet og *Den Danske Ordbog*. Når alle COR-relaterede udviklinger er færdige, vil dansk sprogteknologi have en styrket mulighed for at skabe sprogteknologi og AI af høj sproglig kvalitet, takket været den forenkede import af information fra de grundlæggende danske sprogresurser, primært *Retskrivningsordbogen*, *Den Danske Ordbog* og DanNet.

Digitalisering af videooptagelser af dansk tegnsprog

I forbindelse med at tolkeuddannelsen ved UCC flyttede til nye lokaler på Københavns Professionshøjskole, fik Sprognævnet overdraget ca. 800 bånd med videooptagelser

af dansk tegnsprog som skal bevares. Arbejdet pågår med for det første at digitalisere materialet, for det andet at skabe overblik over materialerne så man kan søge systematisk i dem, og for det tredje at tilgængeliggøre materialerne for forskere, studerende og andre interesserede.

Mange grublende Dage ere gaaede forud. Grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne normproblemer

Jørgen Schack og Eva Skafte Jensen påbegyndte i 2020 et projekt om ændringer i dansk syntaks i 1800-tallet. Formålet er at undersøge om nogle af de norm- og variationsspørgsmål man kan møde i moderne dansk grammatik (fx om det hedder *han er større end mig* eller *jeg*, og om det hedder *væggene er pudset* eller *pudsede*), grundlægges i 1800-tallet, og i givet fald hvordan denne indsigt kan bruges i rådgivningen vedrørende moderne dansk. Nævnet har modtaget 710.000 kr. til et treårigt projekt fra Kulturministeriets forskningspulje. I 2021 er der blevet etableret et korpus over tekster fra 1800-tallet til brug for arbejdet, og analysearbejdet er sat i gang. Foreløbige resultater er blevet fremlagt internt i Dansk Sprognævn og eksternt i sprogfaglige fora. Der er blandt andet blevet afholdt to workshops med deltagere fra Danmark, Norge og Sverige om sagen.

Nye danske kerneord

Projektet *Nye danske kerneord* er oprindeligt en del af det nu afsluttede projekt *Moderne Importord i Dansk* (jf. Dansk Sprognævn: Årsberetning 2019). Arbejdet med kerneordene (dvs. meget hyppige ord) er nu afsluttet med tre frekvensordlister: en liste med ord fra de mest læste danske ugeblade 2012-2016, en liste med ord fra de mest læste danske aviser 2012-2016 samt en digitaliseret version af Hanne Ruus' liste med danske kerneord 1970-1974 (oprindeligt publiceret i 1995). Listerne er ledsaget af en artikel som præsenterer ordlisterne. Projektet er udført af Philip Diderichsen (tidligere Dansk Sprognævn, nu Københavns Universitet) og Jørgen Schack.

Nye ord i dansk 1955 til i dag

Sprognævnets nyordsordbog, *Nye ord i dansk 1955 til i dag* (www.dsn.dk/noid), er i 2021 blevet forøget med 136 nye opslagsord fra perioden 1955 til i dag, fx *affaldsø* (1996), *coronapas* (2020), *klimaskam* (2017), *kugledyne* (2000), *onboarde* (2011), *perfekt storm/perfect storm* (2000), *positivprocent* (2010), *trolde-* (2014), *vildmarksbad* (2008) og *wakeboard* (1994). Der er desuden foretaget tilbagedateringer af en række eksisterende opslagsord i ordbogen.

Nye ord i dansk 1955 til i dag opdateres løbende med nye opslagsord. I 2021 har redaktionen bestået af Margrethe Heidemann Andersen, Marianne Rathje og Eva Skafte Jensen.

Retskrivningsordbøger gennem historien (ROhist)

Hjemmesiden *Retskrivningsordbøger gennem historien* (rohist.dsn.dk) fortæller retskrivningens historie på interaktiv vis ved at lade brugeren slå op i en række historiske

retskrivningsordbøger der er koblet på en sådan måde at man kan se en kæde af et søgt opslagsords staveformer gennem tiden.

Retskrivningsordbøger gennem historien har været ledet af Philip Diderichsen indtil hans fratrædelse. Udviklingen og driften af siden videreføres af Thomas Widmann.

Anna Sofie Hartling og Thomas Widmann er i gang med at udarbejde en ordbog baseret på Ove Mallings læsebog fra 1777: *Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere*. Når dette er afsluttet, kan den resulterende ordbog tilføjes til ROhist.

Skriftlig sprogfærdighed i grundskolen, i gymnasieskolen og på universitetet

Nævnet har som et af sine centrale udviklingsmål at kortlægge stavefærdigheden og andre aspekter af den skriftlige sprogfærdighed i folkeskolen og gymnasieskolen. Med det formål at opnå en bedre forståelse af unge sprogbrugeres sproglige adfærd og håndtering af skriftsproget (for bedre at kunne målrette nævnets formidlingsaktiviteter så de kan styrke både elever og lærere i at skrive et klart og formålstjenligt dansk), har Sprognævnet i en række år været involveret i et forskningsprojekt hvor stile fra gymnasiernes afgangseksamen undersøges.

Marianne Rathje er en del af forskergruppen Skriftsproglighed på universitetet, der undersøger nyindskrevne danskstuderendes skriftsproglige kompetencer og opmærksomhed. I 2021 har gruppen arbejdet med hvor meget de studerende retter når de bliver bedt om at læse korrektur på deres opgaver, og hvilke sprogniveauer de har sværest ved at rette fejl på. Svaret på det sidste er tegnsætnings- og ortografiniveau.

Sprog og interaktion i digitale medier

Projektet har til formål at undersøge hvordan sproget bruges i digitale medier, fx på sociale medier som Facebook og debatforummer. Fokus ligger på om sprogbrugen i disse kommunikationsformer fungerer efter principper der allerede er kendt fra traditionelle måder at skrive på, eller om der kan iagttages nye måder at skrive på der specifikt er knyttet til det pågældende medium/den pågældende genre.

I 2021 har fokus været på åbninger og lukninger i e-mails, fx *kære, hej, med venlig hilsen, mange hilsner*, på moderation på sociale medier og forskning i hvordan emojis bruges og opfattes.

Projektet har i 2021 været ledet af Marianne Rathje.

Personlige forskningsprojekter

Margrethe Heidemann Andersen har også i 2021 arbejdet med undersøgelser af engelskpåvirkningen af dansk skrift- og talesprog, især i talesprog sådan som det forekommer i realityserien *Ex on the Beach*. Et nyt forskningsprojekt har bl.a. fokus på brugen af engelsk i gadebilledet.

Thomas Hestbæk Andersen har i 2021 sammen med Thrine Victoria Jarnot Meline arbejdet på en betydningsgrammatisk kortlægning af hvordan det danske ordforråd udviklede sig i 2020 som konsekvens af coronapandemien.

Anna Sofie Hartling har i 2021 arbejdet med Ove Mallings værk fra 1777 *Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere*, som er det første indholdsdirektiv for en officiel dansk retskrivning. Hun er indenfor Dansk Sprognævns ROhist-projekt (sammen med Thomas Widmann) i gang med at få indlemmet Mallings bog på ROhist-hjemmesiden (rohistsn.dk). Det indebærer bl.a. at omarbejde Mallings bog til en ordbog. Derudover har hun forsket i forskellige aspekter af syntaksen i Mallings værk. Disse undersøgelser har affinitet til Eva Skaftte Jensen og Jørgen Schacks igangværende projekt om syntaksændringer i dansk i 1800-tallet (*Mange grublende Dage ere gaaede forud. Grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne normproblemer*). I 2021 har Anna Sofie Hartling også samarbejdet med Michael Nguyen om en revideret beskrivelse og (ordklasse)analyse af ordene *end, som, efter, før, inden, indtil og siden*.

Peter Juel Henriksen forsker i nye anvendelser af *Retskrivningsordbogen*. *Retskrivningsordbogen* er stærkt efterspurgt i de sprogteknologiske brancher, både i Danmark og internationalt (jf. rapporten *Dansk Sprogteknologi i Verdensklasse*). Målet for forskningen er at præsentere *Retskrivningsordbogen* som et dataobjekt der let kan importeres i sprogteknologiske løsninger og samkøres med andre sprogresurser som fx betydnings- og udtaleordbøger, terminologiske databaser og korpuser til maskinlæring. Dette vil styrke *Retskrivningsordbogens* status som dansk retskrivnings centrale reference. Peter Juel Henriksen er projektleder for Sprognævnets projektgruppe COR. Sideløbende hermed har han bidraget til sprogteknologiske udviklinger og publikationer indenfor projekterne DAGW (Danish Giga-Word Corpus), Ravnur (Det Færøske Talegenkendelsesprojekt) og AiRO (Adaptiv it-baseret børnestavning med oplæsningsstøtte – en tidlig indsats for børn i Risiko for Ordblindhed). Han har desuden forsket i H.C. Ørsted som ordmager og sprogfornyer og har i 2021 bl.a. fremlagt en database med analyser af Ørsteds mere end 3.000 neologismer.

Eva Skaftte Jensen arbejder sammen med Jørgen Schack på forskningsprojektet *Mange grublende Dage ere gaaede forud* om hvordan man i 1800-tallet kan se begyndelsen til nogle af de problemer og valgmuligheder man finder i moderne dansk grammatik, som fx om det hedder *væggene er pudset* eller *væggene er pudsede*, om det hedder *han er større end jeg* eller *han er større end mig*, om det hedder *hyppige møder er vigtige for samarbejdet* eller *hyppige møder er vigtigt for samarbejdet* m.m. Eva Skaftte Jensen er desuden en del af en arbejdsgruppe der skriver en bog om nordisk morfologi i historisk perspektiv. Endelig arbejder hun på en bog om tale og skrift.

Michael Nguyen arbejder primært med grammatik, mere specifikt med præpositioner, retningsadverbier og konjunktioner. I 2021 har han arbejdet med såkaldt præpositionsstranding, dvs. en konstruktion hvor styrelsen til en præposition er adskilt fra denne præposition (fx *Hvilken by bor han i?*). Han har også arbejdet med præpositionen *fra* og retningsadverbiet *henne* når de er efterstillet et *sted*-nominalsyntagma (fx *et andet sted fra* og *et andet sted henne*). Han har desuden arbejdet med andre efterstillede retningsadverbier (fx *Året ud* og *Jorden rundt*). Sammen med Anna Sofie Hartling arbejder han desuden med ledsætningsinitiale elementer som kan analyseres som præpositioner eller konjunktioner (fx *Han gik hjem efter at han havde været i biografen*).

Marianne Rathje arbejder bl.a. med sprogbrug på sociale medier og har i 2021 arbejdet videre med hvordan vi hilser i e-mails (sammen med Tina Thode Hougaard, Aarhus Universitet, Eva Skafte Jensen og svenske forskere), dvs. starthilsner som *kære* og *hej* og sluthilsner som *kærlig hilsen* og *mvh*. Også brugen af moderation på sociale medier har Marianne Rathje arbejdet med sammen med en forskergruppe på Syddansk Universitet (FoSiDiMe), ligesom hun i 2021 har arbejdet med hvordan den unge og den ældre generation bruger og opfatter emojis (sammen med Tina Thode Hougaard). Yderligere beskæftiger Marianne Rathje sig med forskningsområdet skriftsproglige kompetencer i uddannelserne, særligt stavfejl blandt universitetsstuderende, sammen med en forskergruppe fra Syddansk Universitet (SpUni), og her har der været fokus på hvad der rettes – og ikke rettes – af de studerende når de læser korrektur på deres opgaver. Marianne Rathje arbejder desuden sammen med Noline Østergaard-Nielsen på et projekt om sproglig korrekthed i gymnasiet. Hun har desuden undersøgt brugen af bandeord i realityserien *Ex on the Beach*.

Jørgen Schack beskæftiger sig i sin forskningstid primært med grammatik, ortografi og ordforrådsstudier. Sammen med Eva Skafte Jensen arbejder han på projektet *Mange grublende Dage ere gaaede forud* om grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne normproblemer. Sammen med Marianne Rathje og to forskere fra Syddansk Universitet arbejder han på et projekt om stavfejl i aviser over tid. Sammen med Philip Diderichsen, Københavns Universitet, har han arbejdet på et projekt om danske kerneord (dvs. meget hyppige ord) over tid. Det grundlæggende projekt (udarbejdelsen af frekvensordlister) er afsluttet i slutningen af 2021, men der arbejdes videre med en beskrivelse af udviklingen i forrådet af danske kerneord over tid.

Publikationer

En løbende publicering på højt fagligt niveau er nødvendig for at dokumentere kvaliteten i nævnets forskning og styrke nævnets omdømme, herunder dets muligheder for at indgå i samarbejder og opnå ekstern finansiering. Det er derfor overordentligt tilfredsstillende at antallet og kvaliteten af publikationer ikke har været påvirket negativt af årets (delvise) nedlukningsperioder med udbredt hjemmearbejde: Sprognævnet har bidraget med 17 fagfællebedømte forskningspublikationer, og hertil kommer et lignende antal ikke-fagfællebedømte forskningspublikationer. Det niveau for forskningspublicering der både i 2019 og 2020 blev betragtet som exceptionelt, er altså blevet opretholdt.

	2017	2018	2019	2020	2021
Fagfællebedømte forskningspublikationer per år	5	5	14	12	17

Sideløbende med de mange forskningsbidrag fra Sprognævnets medarbejdere er nævnets anerkendte, egne publikationer udkommet med et nummer af *NyS, Nydanske Sprogstudier*, hvor redaktionen består af sprogforskere fra alle landets universiteter og fra Dansk Sprognævn, et nummer af *Ny forskning i grammatik*, der redigeres og tilrettelægges i et samarbejde mellem Sprognævnet og Grammatiknetværket, tre

numre af *Nyt fra Sprognævnet* samt den årlige udgave af *Språk i Norden*, som er en solid markering af samarbejdet med sprognævn og -råd i de øvrige nordiske lande.

Sprognævnets mulighed for at formidle sin faglighed til sine kernemålgrupper gennem foredrag og besøg har som andre udadvendte aktiviteter været udfordret pga. de coronarestriktioner der har præget Danmark i 2021. Med en stærk indsats særligt i efteråret, ikke mindst i rammerne af *Sprogense*, er det alligevel lykkedes at gennemføre i alt 21 formidlingsforedrag og hertil et lignende antal besøg og rundvisninger. Antallet af forskningsforedrag er ikke højt, og det hænger sammen med mange aflyste og udskudte konferencer.

Når Sprognævnets forskningspublikationer lægges sammen med de fagformidlende publikationer, ser aktiviteten for 2021 ud som angivet nedenfor.

Publikationer	2018	2019	2020	2021
Internetsider	6	7	8	9
Bøger, afhandlinger, rapporter og tidsskrifter	9	9	8	5
Artikler og bogkapitler – forskning	9	25	27	22
Artikler og bogkapitler – formidling	14	5	13	22
Foredrag – forskning	24	14	22	14
Foredrag – formidling	26	14	18	21

Internetsider

Dansk Sprognævn: <https://dsn.dk> (relanceret i 2021)

Dansk tegnsprog: <https://dansktegnsprog.dk/> (opdateret i 2021)

Det Centrale Ordregister (COR): <https://ordregister.dk> (opdateret i 2021)

Nordisk TegnTube: <https://www.tegntube.com/> (lanceret i 2021)

Nye ord i dansk fra 1955 til i dag: <https://www.dsn.dk/noid> (opdateret for 2021)

Retskrivningsordbogen: <https://www.dsn.dk/ro> (opdateret for 2021)

Retskrivningsordbøger gennem historien: <https://rohist.dsn.dk/> (migreret i 2021)

RO+: <https://roplus.dk> (opdateret for 2021)

Sproget.dk: <https://sproget.dk/> (opdateret i 2021)

Bøger, rapporter og tidsskrifter

Andersen, Elisabeth Muth, Tanya Karoli Christensen, Ken Ramshøj Christensen, Jan Heegård Petersen, Michael Nguyen, Mads Poulsen, Line Sandst & Jacob Thøgersen (red.) (2021). *NyS, Nydanske Sprogstudier*, 59. Bogense: Dansk Sprognævn.

Andersen, Margrethe Heidemann & Eva Skafté Jensen (red.) (2021). *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021. Dansk Sprognævnsskrifter*, 52. Bogense: Dansk Sprognævn.

Andersen, Thomas Hestbæk (red.) (2021). Årsberetning 2020 (for Dansk Sprognævn).

Bjerring-Hansen, Jens, Simon Skovgaard Boeck & Eva Skafté Jensen (red.)

(2021). *Nogle betænkninger om dansk sprog og litteratur. Festskrift til Marita Akhøj Nielsen*. Universitets-Jubilæets danske Samfund.

Hartling, Anna Sofie, Michael Nguyen, Peter Juul Nielsen & Jørgen Schack (red.) (2021). *Ny forskning i grammatik*, 28. Bogense: Dansk Sprognævn.

Artikler og bogkapitler

Forskning

- Andersen, Elisabeth Muth, Antonio Morata, Michael Nguyen, Jessie Leigh Nielsen, Sidsel Rasmussen & Jacob Thøgersen. (2021). Language Works 6(1). I: *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift*, 6(1), s. 1–2.
- Andersen, Elisabeth Muth, Antonio Morata, Michael Nguyen, Jessie Leigh Nielsen, Sidsel Rasmussen & Jacob Thøgersen. (2021). Language Works 6(1). I: *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift*, 6(1), s. 3–4.
- Andersen, Elisabeth Muth, Line Dalberg, Michael Nguyen, Jessie Leigh Nielsen, Sidsel Rasmussen, Antje Schöps & Jacob Thøgersen. (2021). Language Works 6(2). I: *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift*, 6(2), s. 1–2.
- Andersen, Elisabeth Muth, Line Dalberg, Michael Nguyen, Jessie Leigh Nielsen, Sidsel Rasmussen, Antje Schöps & Jacob Thøgersen. (2021). Language Works 6(2). I: *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift*, 6(2), s. 3–4.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). *Fucking nice*. Engelske lån i Ex on the Beach. I: Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). 18. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 41-55. Aarhus Universitet.
- Brink, Lars & Jørgen Schack (2021). De psykiske syge og de kvindeligt ansatte. I: Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). 18. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 75-90. Aarhus Universitet.
- Hartling, Anna Sofie (2021). Vores allesammens Jørgen fylder rundt, og det er vores eller vi eller os andres glade pligt at hylde ham. En undersøgelse af pronominalformernes distribution i genitivforbindelser med 1.-personspronominer i pluralis + *andres* i skrevet dansk. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.). *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021*. Dansk Sprognævns skrifter, 52, s. 119-133. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Hartling, Anna Sofie & Thomas Widmann (2021). Den første ortografiske rettesnor for dansk – fra læsebog til ordbog: Malling (1777) på <http://rohist.dsn.dk>. I: Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). 18. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 213-230. Aarhus Universitet.
- Henrichsen, Peter Juel (2021). Ætermøde i basisgruppen. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.). *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021*. Dansk Sprognævns skrifter, 52, s. 135-144. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Henrichsen, Peter Juel (2021). H.C. Ørsted som leverandør til dansk sprogteknologi. I: Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). 18. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 235-250. Aarhus Universitet.
- Holting, Alexandra, Marianne Rathje, Jesper Tinggaard Svendsen & Anna Vibeke Lindø (2021). Hvad retter de? Nyindskrevne studerendes revision af universitetsopgaver. I: *NyS, Nydanske Sprogstudier*, 59, s. 157-186. Bogense: Dansk Sprognævn.

- Jensen, Eva Skafte (2021). Et system i stadig bevægelse. Pronominalkasus i dansk. I: *Danske Studier 2021*, s. 45-71.
- Mørch, Ida Elisabeth (2021). Knallert eller scooter. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.). *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021. Dansk Sprognævnets skrifter*, 52, s. 209-219. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Nguyen, Michael (2021). Adpositionel brug af statiske retningsadverbier. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.). *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021, Dansk Sprognævnets skrifter*, 52, s. 221-237. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Nguyen, Michael (2021). Hvornår er præpositionsstranding i dansk umuligt? I: *Ny forskning i grammatik*, 28, s. 121-140.
- Nguyen, Michael (2021). Om præ- og postpositionel brug af *fra*. I: Yonatan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen & Tina Thode Hougaard (red.). *18. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, s. 417-435. Aarhus Universitet.
- Rathje, Marianne, Tina Thode Hougaard & Eva Skafte Jensen (2021). E-mailhilsner: Relation, variation og akkommodation. I: *Globe: A Journal of Language, Culture and Communication*, 13, s. 47-85.
- Rathje, Marianne (2021). "Svært ved at fokusere på indholdet?" Sproglige rettelser på Nationen i 2012 og 2017. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.): *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021, Dansk Sprognævnets skrifter*, 52, s. 239-258. Dansk Sprognævn: Bogense.
- Rotne, Lene (2021). "Stave? jeg kan sku godt stave!". Om sprognormer blandt unge på Facebook. I: Margrethe Heidemann Andersen & Eva Skafte Jensen (red.): *Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021, Dansk Sprognævnets skrifter*, 52, s. 277-290. Dansk Sprognævn: Bogense.
- Rotne, Lene (2021). Fra Facebookstil til skolestil – uden slinger i valsen. I: *Mål & Mæle*, 1, s. 19-24.
- Strømberg-Derczynski, Leon, Peter Juel Henriksen, Manuel Ciosici, Rebekah Baglini, Morten H. Christiansen, Jacob Aarup Dalsgaard, Riccardo Fusaroli, Rasmus Hvingelby, Andreas Kirkedal, Alex Speed Kjeldsen, Claus Ladefoged, Finn Årup Nielsen, Jens Madsen, Malte Lau Petersen, Jonathan Hvithamar Rystrøm & Daniel Varab. (2021). The Danish Gigaword Corpus. I: *Proceedings of the 23rd Nordic Conference on Computational Linguistics (NoDaLiDa)*, May 31-2 June, Reykjavik, Iceland, s. 413-421. Linköping: Linköping University Electronic Press.
- Van Leeuwen, Niels G. (2021). 'It turned into a mother tongue': Ideologies of English as a 'native' language among international students in Copenhagen. I: Janus Mortensen & Dorte Lønsmann (red.). *The sociolinguistic complexity of international higher education: Student perspectives on language ideologies and social inclusion, Københavnerstudier i Tosprogethed*, C11, s. 143-167. København: Det Humanistiske Fakultet ved Københavns Universitet.

Formidling

- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Det vi talte om – årets ord 2021. Indlæg til *Sjællandske Medier*, 29. december 2021.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Vi ses på den anden side. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/1.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Desinformation, disinformation, misinformation og fake news. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/1.
- Andersen, Margrethe Heidemann (2021). Kalender-wise. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/2.
- Hartling, Anna Sofie (2021). Bag om ordene: Samtykke og frivillighed. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/1.
- Hartling, Anna Sofie (2021). Aloe vera. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/3.
- Hartling, Anna Sofie (2021). Kend din leksikograf! I: Asgerd Gudiksen & Malene Ullerlund Madsen (red.). *LEDA-Nyt*, 72, november 2021, s. 26-29.
- Jensen, Eva Skafte (2021). Sproget forandrer sig stadig langsomt – et sprogligt tilbageblik på 2021. Nytårsklumme til *lingoblog.dk*, 31. december 2021.
- Jensen, Eva Skafte (2021). Coronapas. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/3.
- Jensen, Eva Skafte (2021). Pandemi eller epidemi. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/3.
- Jensen, Eva Skafte & Ida Elisabeth Mørch (2021). Distributiv singularis, fordelingsental. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/3.
- Mørch, Ida Elisabeth (2021). Sprognormer. I: *Dansknoter*, nr. 3, september 2021.
- Mørch, Ida Elisabeth (2021). Hvem der bare var en flue på væggen! I: *Dansknoter*, nr. 1, marts 2021.
- Mørch, Ida Elisabeth (2021). Folkeret. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/2.
- Nguyen, Michael. (2021). Hindbær og brombær. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/2.
- Rathje, Marianne (2021): "Ny språklitteratur 2020: Danmark". I: *Språk i Norden* 2021, s. 6-13.
- Rathje, Marianne & Margrethe Heidemann Andersen (2021). Kan babes og fuckbois bruges i sprogforskning? Om Dansk Sprognævns talesprogskorpus fra reality-tv-serien Ex on the Beach. Indlæg til *Lingoblog.dk*, 5. marts 2021.
- Rathje, Marianne & Nicoline Østergaard-Nielsen (2021). Sproglig korrekthed som danskundervisningens forsømte stedbarn? I: *Dansknoter*, nr. 3, september 2021.
- Rotne, Lene (2021). Stil- og genrebrud i gymnasistile – resultaterne af et forskningsprojekt. I: *Dansknoter*, nr. 3, marts 2021.
- Schack, Jørgen (2021). Bedre end sit rygte. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/2.
- Svendsen, Jesper Tinggaard, Anna Vibeke Lindø, Alexandra Holsting & Marianne Rathje (2021). "Det kan godt være, at der er problemer med kommaerne og retstavningen, men ...". I: *Dansknoter*, nr. 3, september 2021.
- Østergaard-Nielsen, Nicoline & Marianne Rathje (2021). Holdninger til sproglig korrekthed i gymnasiet. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2021/3.

Foredrag

Forskning

- Andersen, Margrethe Heidemann & Marianne Rathje (2021, juni). *Bandeord i Ex on the Beach*. Sprognævnets sommerseminar. Roskilde.
- Andersen, Thomas Hestbæk (2021, februar). *Sustainable consumption: rhetorical and semiotic perspectives*. Paneldeltager. Digitalizing Social Practices: Changes and Consequences. Syddansk Universitet. Online.
- Hartling, Anna Sofie (2021, juni). *1777-syntaks – nogle eksempler*. Møde om 1800-tals-syntaks. Online.
- Hartling, Anna Sofie & Michael Nguyen (2021, juni). *Den uendelige historie om end – og andre ord der trænger til et ordklasseseftersyn*. Dansk Sprognævns sommerseminar. Roskilde.
- Henrichsen, Peter Juel (2021, juni). *H.C. Ørsteds nyord og deres plads i nudansk*. Dansk Sprognævns sommerseminar. Roskilde.
- Henrichsen, Peter Juel (2021, august). *Hvorfor er sprogteknologi nyttig?* Åbningsforedrag, Nordisk Sprogmøde. Online.
- Jensen, Eva Skaftø (2021, juni). *Mange grublende Dage ere gaaede forud. Grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne normproblemer*. Projektaf rapportering. Dansk Sprognævns sommerseminar. Roskilde.
- Jensen, Eva Skaftø & Jørgen Schack (2021, oktober). *En fangen Bjørn og en afbrudt Samtale – verbaladjektivers former i attributiv stilling i ældre og moderne dansk*. 29. grammatiknetværksmøde. Dalum. Odense.
- Nguyen, Michael & Anna Sofie Hartling (2021, september). *Problematic prescriptivist word class categorization in Danish*. 6th Prescriptivism Conference: Modelling Prescriptivism: Language, Literature, and Speech Communities. Vigo, Spanien.
- Nguyen, Michael & Anna Sofie Hartling (2021, oktober). *I begyndelsen var præpositionen ...* 29. grammatiknetværksmøde. Dalum. Odense.
- Rathje, Marianne (2021, marts). *Bandeord og skældsord i dansk*. Danskuddannelsen. Universitetet i Milano. Online.
- Rathje, Marianne (2021, juni). *Questions and their uses and functions in social media moderation by public service media to three different audiences*. 17th International Pragmatics Conference. Online. Sammen med Tina Thode Hougaard (AU) og Elisabeth Muth Andersen (SDU).
- Rathje, Marianne (2021, december). *Swearing in the Danish reality series Ex on the Beach*. Swearing in Scandinavia 7. Universitetet i Reykjavik.
- Schack, Jørgen (2021, juni). *Genusbøjning af perfektum participium ifølge RO 1955-2012*. Dansk Sprognævns sommerseminar. Roskilde.

Formidling

- Andersen, Margrethe Heidemann (2021, september): *Engelsk på daglig basis*. Bogen-se: Sprogense.
- Andersen, Thomas Hestbæk (2021, september). "jeg syntes helt ærligt at DSN skulle komme ud af soveposen og forsvare vores sprog". Bogen-se: Sprogense.

- Andersen, Thomas Hestbæk (2021, oktober). *"jeg syntes helt ærligt at DSN skulle komme ud af soveposen og forsvare vores sprog"*. Oplæg for danskstuderende på Københavns Universitet. København: NorS, Københavns Universitet.
- Andersen, Thomas Hestbæk (2021, november). *"jeg syntes helt ærligt at DSN skulle komme ud af soveposen og forsvare vores sprog"*. DM-seniorer. Odense.
- Hartling, Anna Sofie (2021, september). *Hvad kan jeg blive? – Fx sprogforsker som mig*. Oplæg for nye danskstuderende på Københavns Universitet. København: NorS, Københavns Universitet.
- Hartling, Anna Sofie & Thomas Hestbæk Andersen (2021, september). *Hvad er og gør Dansk Sprognævn?* Besøg af foreningen Con Cappellino. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Hartling, Anna Sofie & Jørgen Schack (2021, november). *Hvem er vi, og hvad laver vi i Dansk Sprognævn?* Besøg af Sct. Georgs Gilderne. Bogense: Dansk Sprognævn.
- Henrichsen, Peter Juel (2021, september). *Hvordan står det til med det danske sprog?* Gentofte: Rotary.
- Henrichsen, Peter Juel (2021, september). *En sprogforsker i Bogense*. Bogense: Rotary.
- Henrichsen, Peter Juel & Christina Rejkjær Dideriksen (2021, september). *Tal dansk! – sagde robotten*. Bogense: Sprogense.
- Jensen, Eva Skafté (2021, marts). *Fagligt oplæg for redaktørerne af borger.dk*. København: Digitaliseringsstyrelsen.
- Jensen, Eva Skafté (2021, maj). *Gæsteforelæsning for skandinavistikstuderende ved universitetet i Erlangen, Nürnberg*. Erlangen, Nürnberg: Friedrich-Alexander-Universität.
- Jensen, Eva Skafté & Jonas Jensen (2021, oktober). *Dansk sproghistorie: Det danske sprog – altid på vej*. København: Grundtvigsk Forum.
- Jensen, Eva Skafté (2021, november). *Gæsteundervisning for danskstuderende på SDU*. Odense: Syddansk Universitet.
- Mørch, Ida Elisabeth & Michael Nguyen (2021, oktober). *Forskning, oplysning og normering*. Middelfart: Ældre Sagen.
- Nguyen, Michael (2021, oktober). *Om mit arbejde som forsker i Dansk Sprognævn*. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Rathje, Marianne (2021, juni). *Det danske sprog lige nu*. Odense: Folkeuniversitetet.
- Rathje, Marianne (2021, september). *Det danske sprog lige nu*. København: Folkeuniversitetet.
- Rathje, Marianne (2021, september). *Bandeord – bliver det fucking værre?* Bogense: Sprogense.
- Rathje, Marianne (2021, oktober). *Sprog på sociale medier*. København: Forbundet Kommunikation og Sprog.
- Rathje, Marianne (2021, december). *Det danske sprog lige nu*. Aarhus: Risskov Kirkehøjskole.
- Schack, Jørgen (2021, september). *Nye danske kerneord*. Bogense: Sprogense.

Forventninger til 2022

Dansk Sprognævnets aktuelle strategi udgør fundamentet for dets virke til udgangen af 2024, og den er grundlaget for Sprognævnets rammeaftale med Kulturministeriet for 2021-2024.

Efter det første år med den nye strategi kan det konstateres at den har vist sig tidssvarende i forhold til at følge udviklingerne i sprogsamfundet, rådgive om dansk og normere dansk retskrivning, passende for opfyldelsen af interessenternes primære behov samt rimelig med hensyn til de økonomiske og organisatoriske rammer for Dansk Sprognævn. Som årsberetningen vidner om, er Dansk Sprognævn således en velfungerende institution der leverer efterspurgt forskning, normering og formidling på højt niveau og i et øget og stærkt tilfredsstillende omfang. Der er således al mulig grund til at fortsætte med at udmønte strategien i praksis, og på det fundament forventer Dansk Sprognævn i 2022 en tilfredsstillende målopfyldelse i henhold til rammeaftalen med ministeriet.

Hvad angår arbejdet med at følge sprogets udvikling, vil Sprognævnet fortsat skabe viden om sprogets udvikling gennem indsamling af nye ord og forskning i sprogbrug og sprognorm. Hvad rådgivning og oplysning angår, vil Sprognævnet forblive udadvendt og tilgængeligt, hvorved nævnet vil bidrage til indsigten i sprog og til den demokratiske samtale om dansk, ligesom nævnet vil lancere kurser og rådgivningstilbud så brugernes sproglige og kommunikative kompetencer øges. Hvad normeringsarbejdet angår, vil Sprognævnet vedblive med at udvikle og udbygge *Retskrivningsordbogen* til et tilgængeligt referencepunkt for alt arbejde med skriftsprog og digitalt sprog og herved bl.a. understøtte at dansk bruges i alle it-sammenhænge. Og hvad tegnsprogsområdet angår, sigter nævnet igen i 2022 på at øge antallet af brugere af sin rådgivning og levere tilfredsstillende betjening af Dansk Tegnsprogsråd.

Dansk Sprognævnets forskning har som formål at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag for at følge sprogets udvikling, normere dansk retskrivning og rådgive om dansk. Det er forventningen at nævnet også i 2022 vil være leveringsdygtigt i et højt antal forskningspublikationer indenfor kernefagligheden: ordforråd, grammatik, retskrivning og sprogets udvikling.

Årets økonomiske resultat

Resultatopgørelsen fremgår af nedenstående tabel.

1.000 kr., løbende priser	2020	2021	2022
Ordinære driftsindtægter			
Indtægtsført bevilling			
Bevilling	-12.600,0	-12.500,0	-12.600,0
Indtægtsført bevilling i alt	-12.600,0	-12.500,0	-12.600,0
Salg af varer og tjenesteydelser			
Eksternt salg af varer og tjenesteydelser	-279,8	-322,9	-349,0
Internt statsligt salg af varer og tjenesteydelser	0,0	0,0	0,0
Tilskud til egen drift	-859,9	-534,0	-400,0
Ordinære driftsindtægter i alt	-13.739,7	-13.356,9	-13.349,0
Ordinære driftsomkostninger			
Husleje			
	934,6	595,2	494,2
Forbrugsomkostninger i alt	934,6	595,2	494,2
Personaleomkostninger			
Lønninger	8.330,8	8.592,8	8.543,0
Andre personaleomkostninger	63,8	65,2	65,0
Pension	1.256,5	1.327,1	1.363,2
Lønrefusion	-114,1	-70,1	-71,2
Personaleomkostninger i alt	9.536,9	9.915,0	9.900,0
Af- og nedskrivninger			
Internt køb af varer og tjenesteydelser	66,1	132,5	132,8
Andre ordinære driftsomkostninger	1.277,1	1.268,4	1.283,7
Ordinære driftsomkostninger i alt	13.501,2	13.707,0	13.951,4
Resultat af ordinær drift	-238,5	350,1	602,4
Andre driftsposter			
Andre driftsindtægter	-12,8	-710,0	-638,0
Andre driftsomkostninger	0,0	0,0	0,0
Resultat før finansielle poster	-251,3	-359,9	-35,6
Finansielle poster			
Finansielle omkostninger	33,2	39,7	35,6
Årets resultat	-218,1	-320,2	0,0

Kilde: Navision Stat, Statens Koncernsystem (SKS rapportpakke) og Grundbudget 2022.

Resultatopgørelsen i ovenstående tabel viser et overskud på 320.200 kr., der disponeres til overført overskud som herefter ultimo 2021 udgør 608.800 kr. Overskuddet er en konsekvens af de myndighedsfastlagte nedlukningsperioder både i Danmark og i udlandet grundet covid-19, idet resurseforbruget i disse perioder har været mindre end budgetteret (væsentligst som følge af aflysninger, udskydelser og omlægninger af udadvendte aktiviteter).

Tilskud til egen drift er faldet med 0,3 mio. kr. fra 2020 til 2021 på grund af et lavere niveau for tilskudsfinansieret virksomhed. Husleje er faldet med 0,3 mio. kr. da beløbet i 2020 indeholder udgifter til diverse tilpasninger af lejemålet i forbindelse med indflytningen.

I 2021 har Dansk Sprognævn modtaget 0,7 mio. kr. via en intern statslig overførsel fra Digitaliseringsstyrelsen vedrørende projektet Det Centrale Ordregister (COR). Den er bogført som andre driftsindtægter. På forbrugssiden bevirker COR en stigning i personaleomkostninger og andre ordinære driftsomkostninger.

Budgettet for 2022 er i balance.

Dansk Sprognævn

Adelgade 119 B

5400 Bogense

Telefon: +45 33 74 74 00

Spørgetelefon: +45 33 74 74 74:

mandag, onsdag, torsdag og fredag 9.30-12.30

E-mail: adm@dsn.dk

Hjemmeside · www.dsn.dk

Facebook · www.facebook.com/dansksproгнаevn.dk/

LinkedIn · www.linkedin.com/company/sprogn-vnet/

Årsberetning 2021

© 2022 Dansk Sprognævn

ISBN 978-87-89410-87-6